

**UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
FILOZOFICKÁ FAKULTA**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2010

Pavλίna Stachová

Univerzita Karlova v Praze

**Filozofická fakulta
Ústav Dálného východu**

Bakalářská práce

Pavλίna Stachová

***Giongo, gitaigo* v prozaických dílech Mijazawy Kendžiho**

***Gitaigo, giongo* in the Prose of Miyazawa Kenji**

Praha 2010

Vedoucí práce: Prof. Zdenka Švarcová, Dr.

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně a výhradně s použitím citovaných pramenů, literatury a dalších odborných zdrojů.

V Praze dne .....

.....

podpis studenta

Poděkování:

Ráda bych na tomto místě poděkovala vedoucí své bakalářské práce, Prof. Zdence Švarcové, Dr. a konzultantce, paní Mikami Kjóko, Ph.D. za řadu cenných podnětů, rad a připomínek. Dále bych zde chtěla poděkovat svým japonským známým za trpělivost při odpovídání na mé dotazy.

Anotace

Práce pojednává o onomatopoických slovech vyskytujících se v prozaických dílech Mijazawy Kendžiho. Nejprve je uvedena základní charakteristiku japonských onomatopoických slov a to jak z pohledu morfologického, tak také syntaktického a sémantického. V praktické části je pak použit korpus excerptů z prozaické sbírky Mléčná dráha. U jednotlivých onomatopoických slov je vysvětlen význam pomocí přímého překladu. Dále jsou u každého onomatopoického slova určeny jeho syntaktické a sémantické kategorie. Jako zvláštní skupina je vydělena skupina onomatopoických slov typických pro dílo Mijazawy Kendžiho. U této skupiny je podrobně vysvětlen význam jednotlivých onomatopoických slov. Na závěr jsou analyzována onomatopoická slova vyskytující se v díle Mléčná dráha z pohledu syntaktického a sémantického. Pak následuje úvaha nad významem onomatopoických slov pro dílo Mijazawy Kendžiho.

Klíčová slova:

Japonská gramatika; japonská onomatopoická slova; japonština; Mijazawa Kendži; giongo, gitaigo

Abstract

This thesis disserts on Japanese onomatopoeia in the prosaic work of Miyazawa Kenji. Firstly, the basic information about Japanese onomatopoeia in general is introduced. Then there is worked with the corpus of onomatopoeia taken from the compilation Night of the Galactic Railroad in the practical part of the thesis. The meaning is explained by direct translation and syntactical and semantic categories are defined about each onomatopoeia. Then the thesis focuses on typical onomatopoeia of Miyazawa Kenji as a special group. The detail mening of each onomatopoeia is explained. At the end findings about syntactical and semantical role of onomatopoeia found in the prose of Miyazawa Kenji are summarized and the opinion of writer about the role of onomatopoeia in Miyazawa Kenji's prose.

Keywords:

Japanese grammar; Onomatopoeia; Japanese; Miyazawa Kenji; Giongo, Gitaigo

Obsah

1 Úvod	8
2 Japonská adverbia (typologie)	10
3 Charakteristické rysy giongo a gitaigo	11
4 Typy japonských onomatopoických slov	13
4.1. Z hlediska tvarosloví.....	13
4.2. Syntaktický pohled.....	16
4.3. Sémantický pohled.....	20
5 Onomat. slova v pozaických dílech Mijazawy Kendžiho	25
5.1 Onomatopoická slova běžně se vyskytující v uměleckých textech.....	25
5.1.1 Onomatopoická slova s jednomórovým základem.....	25
5.1.2 Onomatopoická slova s dvoumórovým základem.....	40
5.2 Mijazawa Kendži a jeho onomatopoická slova.....	84
5.2.1 Několikanásobně reduplikovaná onomatopoická slova.....	84
5.2.2 Onomatopoická slova vzniklá z ustálených forem zaměněním hlásek.....	89
5.2.3 Onomatopoická slova používaná v jiném významu, než je obvyklé.....	91
5.2.4 Onomatopoická slova vytvořená Mijazawou Kendžim.....	92
6 Závěr	97
7 Zdroje	100

1 Úvod

Až při svém pobytu v Japonsku jsem si uvědomila, jak často Japonci onomatopoická slova, *giongo* a *gitaigo*, používají a jak důležitou roli tyto výrazy hrají při vyjádření vlastních pocitů, nejrůznějších stavů a dějů. Japonci je nepoužívají pouze v rozhovoru s přáteli, kdy chtějí expresivně vyjádřit své pocity, či barvitě popsat nějakou událost nebo stav, ale jsou jimi prodchnuta poetická i prozaická díla, důležitou funkci mají v kreslených seriálech, velmi často se objevují také v písních, časopisech či novinách. Také velké množství reklamních sloganů je založeno na jisté jedinečnosti a síle onomatopoických slov. Na jedné straně vysoká frekvence a široká paleta použití onomatopoických slov v běžném životě Japonců, na druhé straně obtížné pochopení a proniknutí do jejich podstaty pro cizince mě zaujalo natolik, že jsem se tomuto tématu rozhodla hlouběji věnovat ve své bakalářské práci.

V úvodu práce krátce rozeberu typologii japonských adverbíí, poněvadž velká část lingvistů, včetně lingvistů českých, pokládá onomatopoická slova za zvláštní druh japonských příslovcí. Budu pokračovat popisem charakteristických rysů onomatopoických slov, které je odlišují od ostatních kategorií, a zmíním podrobnější dělení onomatopoických slov. Dále budu onomatopoická slova klasifikovat z hlediska tvaroslovného. Naváží klasifikací zvukomalebných a „malebných“ slov z pohledu syntaktického, kde podrobně popíši, jakými větnými členy se onomatopoická slova mohou stát. Vždy také uvedu partikuli, která je pro výskyt onomatopoického slova v dané kategorii typická. Nakonec budu klasifikovat onomatopoická slova z pohledu sémantického. Zde podrobněji rozdělím kategorii onomatopoických slov z různých hledisek. Budu se zde věnovat také charakteristickým prvkům onomatopoických slov (jako je např. ráz či reduplikace) a významu, který v sobě nesou. Teoretickou část svojí bakalářské práce pak zakončím shrnutím pojednávajícím o významu, jež nesou jednotlivé japonské hlásky. V teoretické části se vše budu snažit uvést na co nejadekvátnějších příkladech. Pokud nebude jinak uvedeno, příkladové věty pochází ze slovníku onomatopoických slov *Nihongo onomatope džiten*.¹

V praktické části budu demonstrovat použití onomatopoických slov v prozaických textech. Po zralé úvaze jsem si zvolila dílo Mijazawy Kendžiho. Pro tohoto autora jsem se rozhodla jednak kvůli neobyčejně zajímavým příběhům, které nutí čtenáře hluboce se nad daným textem zamyslet, ale hlavně kvůli jeho osobitému stylu, jenž je založen na překvapivých metaforách a také na velmi častém použití onomatopoických slov. Konkrétně jsem si vybrala sbírku prozaických děl *Ginga tecudó no joru* (Mléčná dráha), která obsahuje šest povídek – *Ocuberu to zó* (Ocuberu a slon), *Suisenduki to jokka* (Měsíc narcisek a čtyři dny), *Kari no dódži* (Husí princ), *Nametokojama no kuma* (Medvěd

---

¹ Ono M., *Nihongo onomatope džiten*, Šógakukan, 701 s., ISBN 978-4-09-504174-2

z hory Nametoko), *Hokušušógun to san nin kjódai no iša* (Severní šógun a tři sourozenci doktoři) a *Ginga tecudó no joru* (Mléčná dráha). Korpus excerpt z těchto povídek rozdělím podle tvarosloví do kategorií a dále pak budu určovat syntaktické a sémantické kategorie. Jako zvláštní skupinu pak vydělím onomatopoická slova, jež jsou pro styl Mijazawy Kendžiho typická. U této skupiny pak podrobně popíši význam jednotlivých onomatopoických slov, protože se často jedná o výrazy, které se nevyskytují ani ve specializovaných slovnících.

Cílem mé práce je analyzovat, jaká onomatopoická slova se v dílech Mijazawy Kendžiho objevují a podrobně se chci zaměřit na vybrané výrazy, které jsou pro spisovatelský styl Mijazawy Kendžiho typické.

2 Japonská adverbia (typologie)

Japonská adverbia se stejně jako adverbia česká nedají ani skloňovat, ani časovat, přísluší tedy ke skupině neohebných slov (*taigen*). Mohou ovšem být stupňována (např. *motto taihen* = ještě obtížněji). Příslovce se ve větě spojuje jako závislý člen se slovesy, s přídavnými jmény nebo jinými příslovci a je pak ve větě příslovečným určením. Adverbia sama mohou být blíže určena vazbou s jinými příslovci. Vyjadřují různé bližší okolnosti dějů a předmětů, jako místo, čas, způsob a příčinu a důvod. Nebo označují vlastnosti nebo míru věci.

Skupina japonských adverbií se dělí na **pravá** (např. *hotondo*=téměř, *amari*=příliš) a **nepravá**. Mezi adverbia nepravá se řadí ta, jejichž primární funkcí není funkce příslovce, ale mohou za jistých podmínek syntaktickou funkci příslovcí plnit. „Jedná se o některá podstatná jména (např. *asa*=ráno, *kjonen*=minulý rok), dále o větně neurčité tvary kvalitativních sloves (např. *osoku*=pomalu, *tadašiku*=správně), adjektiva jmenného typu společně s partikulí *ni* (např. *šizuka ni*=potichu) či partikulí *to* (např. *tocuzento*= náhle), nebo bez partikule (např. *taihen*=obtížně). Také některé větně nerozvitě tvary přechodníku sloves mohou funkci příslovcí plnit (např. *hadžimete*=poprvé, *semete*=alespoň). Zvláštní skupinu příslovcí tvoří i příslovce složená (např. *mamonaku*=vzápětí) a příslovce onomatopoického charakteru.“²

Při vymezování japonských onomatopoických slov v rámci slovní zásoby nevládne konsensus a přístup jednotlivých lingvistů se liší. Dokonce ani samotní japonští lingvisté nepřístupují k tomuto tématu jednotně. Někteří je vymezují jako svébytnou kategorii, jiní je přiřazují ke kategorii adverbií. Obě dvě skupiny se však shodují na faktu, že japonská onomatopoická slova se nejčastěji vyskytují ve funkci příslovce, popř. nepravého přídavného jména.³ Jak jsem již výše uvedla, v českých publikacích se na japonská onomatopoická slova (*giongo*, *gitaigo*) pohlíží jako na zvláštní kategorii příslovcí.⁴

---

² Novák M., Gramatika japonštiny I., Státní pedagogické nakladatelství, str 31. ISBN 1011-O365

³ Kadooka K., Nihongo onomatope goi ni okeru keitai • oninteki taikesei ni cuite, Kurošio, 15s., ISBN 978-4-87424-386-2

⁴ Novák M., Gramatika japonštiny I., Státní pedagogické nakladatelství, str 32. ISBN 1011-O365

3 Charakteristické rysy giongo a gitaigo

Japonská onomatopoická slova se dělí na dvě základní kategorie – *giongo* a *gitaigo*⁵. Giongo, nebo-li zvukomalebná slova, vznikají přímým napodobováním skutečného, sluchem zachytitelného, zvuku lidským hlasem. Jedná se o napodobování hlasů nejrůznějších zvířat či zvuků tvořených v přírodě. Není ale v lidských možnostech přesně zopakovat daný zvuk tak, jak jej daný činitel produkuje, nejedená se tedy o napodobení přesné. A právě **imitativní charakter** je jednou ze základních charakteristických vlastností japonských onomatopoických slov typu giongo.

Konkrétním, a domnívám se, že nejsnáze pochopitelným důkazem, že se jedná pouze o napodobení, může být zachycení zvukového projevu zvířete lidskou řečí. Například štěkání psa se v České republice vyjádří slovy: „*haf -haf*“, v Japonsku: „*wan - wan*“, v anglicky mluvících zemích „*bow-wow*“, v německy mluvících zemích „*wau-wau*“ či ve francouzsky mluvících zemích „*wouaf*“. Přestože pes štěká ve všech koutech světa stejně, dochází zde k nejednotnosti. Důvodem této nejednotnosti je to, že jednotlivé jazyky mají jiný zvukový aparát, a že zvuková představa (*onšóóó*)⁶, kterou vyvolávají jednotlivé hlásky, či skupiny hlásek se v jednotlivých jazycích liší, a tak napodobují zvukový projev stejného zvířete jinak.

Také pro druhou skupinu onomatopoických slov – gitaigo – je imitativní charakter jednou z typických vlastností. Gitaigo jsou imitativní v tom smyslu, že napodobují princip giongo. Na rozdíl od skupiny giongo, skupina gitaigo, nebo-li „malebná“, dokreslující slova vznikají jako zvukové dokreslení určitých stavů, pohybů, vlastností živých organismů i neživých věcí, které člověk vnímá všemi ostatními smysly kromě sluchu. Jedná se tedy o skupinu slov, která je do jisté míry zvláštností japonského jazyka.

Další charakteristikou obou těchto typů je, že se jedná o **slova expresivní** (*kandžógo*). Na jednu stranu pomáhají mluvčímu daleko lépe vystihnout danou situaci, také vystihují pocity mluvčího či pisatele v kontaktu ať už s přírodními (giongo) nebo situacemi silně působícími na lidské smysly. Na druhé straně posluchač či čtenář si dokáže daleko lépe danou situaci představit. Dochází tak v případě giongo k působivé prezentaci daného jevu (např. hučení větru= *hjúhjú*) a v případě gitaigo k neméně působivé reprezentaci silného dojmu (např. oslňující lesk=*pikapika*).

Přestože se nejčastěji používá dělení pouze do dvou výše zmíněných skupin, dají se dvě základní kategorie onomatopoických slov následovně podrobněji dělit.⁷

⁵ V práci výrazy giongo a gitaigo používám synonymně s výrazy zvukomalebná, resp. „malebná“ slova. K jejich hromadnému označení pak používám výraz onomatopoická slova, což odpovídá výrazu onomatope v japonských zdrojích.

⁶ K tématu zvukové představy se ještě vrátím podrobněji v části pojednávající onomatopoická slova ze sémantického úhlu pohledu.

⁷ První, kdo onomatopoická slova začal následovně dělit, byl japonský lingvista Kindaiči (1978).

1)Giongo:

Giongo- imituje zvuky vydávané neživými objekty

波にゆらゆらと揺れる船。Nami ni jurajurato jureru fune. Loď mírně se kolébající na vlnách.

Giseigo-imituje zvuky vydávané živými organismy

かあかあと鳴く声 kákáto naku koe krákání havraních mlád'at

2)Gitaigo

Gitaigo – popisuje stav neživých věcí

今日の天気はぼかぼかして気持ちがいい。Kjó no tenki wa pokapoka šite kimočiga ii. Dneska je venku příjemně.

Gijógo – popisuje stav či pohyb živých organismů

彼は町をぐるぐると歩いている。Kare wa mači wo guruguruto aruiteiru. Prochází se po všech koutech města.

Gidžógo – popisuje stav lidského srdce

お父さんがすぐ帰ってくるから、わくわくした。Otósan ga kaette kuru kara, wakuwaku šita. Protože se tatínek již brzo vrátí, byl vzrušený. (Těšil se na něj.)

4 Typy japonských onomatopoických slov

4.1 Z hlediska tvarosloví

Pro dělení onomatopoických slov z hlediska tvarosloví jsem se rozhodla použít systém, který používají japonští lingvisté. V tomto systému se japonská onomatopoická slova dělí podle počtu mór, které má základ daného onomatopoického slova. Základem se rozumí slabika, popř. slabiky, které primárně nesou význam onomatopoického slova a ke kterým jsou následně připojovány další prvky.⁸ Nejčastějšími základy onomatopoických slov jsou základy jednomórové či dvomórové. K základu se mohou přidávat, již výše zmíněné, prvky. Prvky typickými pro japonská onomatopoická slova jsou ráz 「つ」 (cu) způsobující geminaci následující hlásky, slabičné N 「ん」 či afix 「り」 ri. Kvůli zachování jednoty s japonskými zvyklostmi jsem se ve své stati rozhodla 「つ」 označovat velkým písmenem Q, souhlásku 「ん」 velkým písmenem N, afix 「り」 malými písmeny ri. Samotné souhlásky pak písmenem C a samohlásky písmenem V. Kromě těchto prvků je pro japonská onomatopoická slova typické také prodloužení samohlásky, které je v tomto systému zapisováno jako dvě za sebou jdoucí samohlásky V. Dále je pro japonská onomatopoická slova typická také reduplikace. Proto onomatopoická slova dělím nejen podle počtu slabik, které obsahuje základ onomatopoického slova, a podle obsahujících prvků, ale také podle toho, jedná-li se o onomatopoická slova reduplikovaná či nikoliv.

4.1.1 Onomatopoická slova s jednomórovým základem

A) Nereduplikovaná onomatopoická slova

CV

Jednomórové giongo a gitaigo je v současné japonštině ojedinelé. Jedná se pouze o dva případy *cu* (*to*) a *fu* (*to*).

彼はつと僕の側へ寄って来た。Kare wa cuito boku no gawa he jotte kita. Náhle se u mě zastavil.

CVQ

Již daleko rozšířenější jsou spojení jednomórového základu onomatopoického slova s rázem, nebo-li zde dochází ke geminaci móry následující po samotném onomatopoickém slovu.

ほっと安堵した。Hotto ando šita. Oddechla jsem si.

CVN

Onomatopoické slovo s touto strukturou velmi často vyjadřuje zvuky odehrávající se v přírodě, zvířecí vzlykot či lidský hlas.

こんときつねが鳴いた。Konto kicune ga naita. Liška naříkavě štěkala.

CVV

Onomatopoická slova vzniklá z onomatopoických slov se strukturou CV prodloužením poslední samohlásky.

彼はぎゃあというや否や石を投げつけたりした。Kare wa gjá to iu jainaja iši o nagecuketari šita. Zařval strachem a hned začal házet kameny.

CVVQ

Tato skupina vznikla buď geminací móry následující za onomatopoií se strukturou CVV, nebo prodloužením samohlásky u onomatopoií se strukturou CVQ. Tímto prodloužením se pak naznačuje důraz. Někdy je možný vznik oběma způsoby, ale i tehdy je jeden z nich frekventovanější.

ぱあっと明るくなった。Pátto akaruku natta. Najednou se rozjasnilo.

CVVN

Většinou vznikla z onomatopoického slova se strukturou CVN, ale také vznik z onomatopoického slova se strukturou CVV je možný.

きいんと冷たすぎるほどのビールを好む人が多い。Kínto cumetasugiru hodono bíru wo konomu hito ga ói. Mnoho lidí má rádo dobře vychlazené pivo.

B) Reduplikovaná onomatopoická slova

Reduplikací onomatopoických slov s jednomórovým základem vznikají další varianty.

CVQ-CVQ

くっくつと数羽のハトが寄ってきた。Kukkutto kazubane no hato ga jotte kita. Pár holubů vrkajíc přišlo.

CVN-CVN

かんかん照り kankan teri Pražící sluneční paprsky

CVV-CVV

赤ん坊がぎゃあぎゃあ泣いた。Akanbó ga gjá gjá naita. Miminko řvalo na celé kolo.

---

⁸ Označení prvek používám jako souhrnné označení pro ráz, slabiku *ri*, nosovku *n*.

4.1.2 Onomatopoická slova s dvoumórovým základem

A) Nereduplikovaná onomatopoická slova

CV(C)V

Stejně jako v případě onomatopoického slova s jednomórovým základem také onomatopoická slova tvořená pouze dvoumórovým základem se v dnešní japonštině příliš nevyskytují.

彼の顔をぐいとこちらにねじ向けた。Kare no kao wo guito kočira ni nedžimuketa. Otočil mu hlavu směrem k nám.

CVCVQ

V případě onomatopoického slova s takovou strukturou vždy musí následovat partikule to.

塩をぱらっとかける。Šio wo poratto kakeru. Dát na to špetku soli.

ぽきっと木の小枝を折った。Pakitto ki no koeda wo otta. Lehce zlomil větvíčku stromu.

CVCVri

V případě onomatopoického slova se strukturou CVCVri se často význam velice podobá onomatopoickému slovu se strukturou CVCVQ a lze ve větě bez větších změn významu zaměnit.

ぽきりと木の小枝を折った。Pokirito ki no koeda wo otta. Lehce zlomil větvíčku stromu.

CVCVN

Vzniká připojením nosovky *-n* k onomatopoickému slovu se strukturou CVCV.

恥ずかしい様子を見られはしなかったと思うと胸はどきんとした。Hazukaší jósu wo mirare wa šinakatta to omou to mune wa dokinto šita. Když si uvědomím, že mě nikdo v té trapné situaci neviděl, jsem moc rád.

CVQCV, CVNCV

Onomatopoická slova s touto strukturou se v současné japonštině příliš nevyskytují. Mají archaický nádech.

どっかとそこに座った。Dokkato sokoni suwatta. Ztěžka tam dosedl.

彼はざんぶと流れに飛び込んだ。Kare ha zanbuto nagare ni tobikonda. S velkým žblunknutím skočil do vody.

CVQCVri

追いつかれて、ぼったり砂場に倒れた。Oicukarete battari sunaba ni taoreta. Znaven, zřítíl jsem se do pískoviště.

CVNCSVri

僕はどうもぼんやり中間色が好きじゃない。Boku ha dómo bonjari čúkanšoku ga sukidžanai. Nemohu si pomoci, ale takové nijaké směsice barev nemám rád.

B) Reduplikovaná onomatopoická slova

Stejně jako u onomatopoických slov s jednomórovým základem také u onomatopoických slov s dvoumórovým základem jsou velmi rozšířená reduplikovaná onomatopoická slova.

箱ばかり大きくて、中身はがさがさだ。Hako bakari ókikute nakami ga gasagasa da. Krabice je sice velká, ale vevnitř téměř nic není.

電車はかたんことんと軽やかに走る。Denša wa katankotonto karojaka ni haširu. Vlák zlehka oddychujíc plynule jede.

Výše uvedené tvary skupin giongo a giaigo jsou považovány za zavedené. Existují však také další tvary. Vždy totiž do určité míry záleží na autorovi nejrůznějších prozaických či poetických děl, jaká onomatopoická slova se rozhodne použít. Proto tato kategorie slov není striktně ohraničena, ba naopak, i v dnešní době se stále rozrůstá.

4.2 Syntaktický pohled

Většina onomatopoických slov ve větě plní funkci příslovečného určení. Vyskytovat se mohou ale také v roli podmětu, předmětu, přívlastku a přísudku. Tedy v podstatě ve všech větných členech.

1) Příslovečné určení

A) Příslovečné určení způsobu

Bez ohledu na morfologickou a fonemickou stavbu většina onomatopoií může zastávat funkci příslovečného určení způsobu.⁹ Onomatopoická slova ve funkci příslovečného určení způsobu blíže upřesňují způsob, jakým daná akce probíhá, či jakým způsobem byl daný čin uskutečněn. Nutnost použití partikule *to* se liší podle morfologického tvaru onomatopoického slovesa.

---

⁹ Výjimku tvoří např. taková onomatopoická slova, která tvoří ustálenou dvojici se slovesem *suru* jako *bikkuri suru* = být překvapen či *gakkari suru* = být zklamaný.

B) Přísluvečné určení důsledku

Jako přísluvečné určení důsledku se mohou vyskytovat pouze některá onomatopoická slova. Jedná se o onomatopoická slova se dvou a více mórovým základem. Nejčastěji se v této kategorii vyskytují onomatopoická slova se strukturou CVQCVri, CVNVCVri a reduplikovaná onomatopoická slova s dvoumórovým základem, nejčastěji pak se strukturou CVCV.¹⁰ Posledně jmenovaná onomatopoická slova jsou často se slovesem spojena partikulí *ni*. Vyskytují se s tzv. počínavými slovesy, která nesou význam vyvolání změny stavu.

ぴかぴかに磨いた。Pikapika ni migaita. Vyleštil ji tak, že se velmi blýskala.

C) Přísluvečné určení míry

Využití onomatopoických slov v této kategorii přísluvečného určení není velké. Omezuje se na onomatopoická slova se strukturou CVQCVri, CVNVCVri, reduplikované onomatopoické slovo se dvoumórovým základem CVCV, či dvojí a vícenásobné opakování onomatopoického slova se základem ve tvaru CVN.¹¹ Váže se na slovo, které vyjadřuje určitý stav a upřesňuje stupně tohoto stavu.

茶碗のそこの方に粉茶の粉がたっぷりと沈んでいた。Čawan no soko no hó ni konača ga tappurito šizundeita. Spousta zrníček práškového čaje se snášela ke dnu hrnku.

D) Přísluvečné určení frekvence

Ve funkci přísluvečného určení frekvence se vyskytují reduplikovaná onomatopoická slova. Na rozdíl od přísluvečného určení míry nevyjadřují stupeň pohybu, ale frekvenci určité činnosti.

近くにケーキの美味しい喫茶店が出来たので、ちょいちょい行くことにしている。¹² Čikaku ni kéki no oiši kissaten ga dekita node, čoičoi iku koto ni šiteiru. V blízkém okolí otevřeli kavárnu, kde mají dobré dorty, a tak tam čas od času chodívám.

2) Podmět

Skupinu onomatopoických slov ve funkci podmětu lze dále rozdělit do následujících podskupin. První skupinou jsou onomatopoická slova zařazovaná do kategorie dětské mluvy. Malé děti velice často místo řádného pojmenování živých i neživých věcí používají zástupná slova vzniklá napodobením zvuku, který vydávají.

ワンワンがいた。Wanwan ga ita. Byl tam pes.

¹⁰ Tamori I., Schourup L., Onomatope (Keitai to imi), Kurošio, str.51, ISBN4-87424-170-0

¹¹ Ibid., str. 53

¹² Ibid., str. 55

Nejen v dětské mluvě, ale také v mluvě dospělých Japonců se onomatopoická slova mohou vyskytovat ve funkci podmětu. Může se tak dít použitím samotného onomatopoického slova.

スカートについているひらひらがかわいい。Sukáto ni cuiteiru hirahira ga kawaií. Volánky, které má na sukni, jsou roztomilé.

Další možností je výskyt ve složeninách. Složeniny nejčastěji vznikají nominalizací spojení reduplikovaného onomatopoického slova s dvoumórovým základem, které je ve funkci stavového příslovce či příslovce důsledku, a slovesa. Dále pak nominalizací spojení onomatopoického slovesa s dvoumórovým základem, které je zakončeno rázem, a slovesa.¹³

ひそひそ話が好きではない。Hisohiso hanaši ga sukidewanai. Nemám rád, když někdo schválně mluví šeptem. (Toto podstatné jméno vzniklo spojení ひそひそ話す hisohiso hanasu mluvit šeptem)

Složeniny také mohou vzniknout spojením onomatopoického slova s podstatným jménem.

ここにこ顔が彼女の特徴だ。Nikoniko kao ga kanodžo no tokučó. Neustále se usmívající obličej je pro ni charakteristický.

3) Přísudek

Pokud větu nedokončenou vezmeme jako speciální případ, tak samotná onomatopoická slova v roli přísudku vystupovat nemohou. Aby mohla roli přísudku plnit, musí být doplněna slovesem. Nejčastěji se onomatopoická slova pojí se slovesem suru

彼はぎよっとした。Kare wa gjotto šita. Polekal se.

Dále pak se slovesy a *cuku*, *meku* a *keru*. S těmito slovesy však onomatopoické sloveso mohou vytvořit pouze reduplikovaná onomatopoická slova s dvoumórovým základem, přičemž do vztahu nevstupuje celé onomatopoické sloveso, nýbrž jen jeho základ.

寒くてひざががたついた。Samukute hiza ga gatacuíta. Zimou se mi třásla kolena. (Sloveso gatacuku vzniklo ze základu onomatopoického slova *gatagata* a slovesa *cuku*.)

Existují ale samozřejmě také další slovesa, se kterými se onomatopoická slova pojí. V některých případech je diskutabilní, zda dané onomatopoické sloveso opravdu vzniklo z onomatopoického slova, nebo naopak onomatopoické slovo vzniklo z onomatopoického slovesa.

---

¹³ Kakei T., Tamori I., Onomatopia-giongo • gitaigo no rakuen, Keisó, str. 62, ISBN 4-326-15286-9

返事をぼやかす。Hendži wo bojakasu. Vágně odpovědět.

Kromě slovesného přísudku onomatopoická slova mohou plnit také funkci jmenné částí přísudku se sponou.

お腹がペコペコだ。Onaka ga pekopeko da. Kručí mi v břiše.

4) Předmět

V roli předmětu se mohou vyskytovat stejná onomatopoická slova jako ve funkci podmětu. Jedná se tedy o použití přímo onomatopoických slov ve funkci předmětu. Dále pak použití složenin vzniklých buď ze spojení onomatopoického slova a slovesa, nebo onomatopoického slova a podstatného jména. Ve funkci předmětu za nimi ovšem následuje partikule *wo*.

5) Přívlastek

Ve funkci přívlastku mohou stát samotná onomatopoická slova, která jsou většinou doplněna partikulí *no*.

ふわふわのお菓子 Fuwafuwa no okaši Nadýchané dortíky

Dále pak funkci přívlastku mohou zastávat pravá i nepravá přídavná jména odvozená z onomatopoického slova přidáním koncovky typické pro přídavná jména „*i*“ nebo „*ši*“. Hranice, která odděluje onomatopoická přídavná jména a ostatní přídavná jména, je tenká, a proto je mnohdy diskutabilní, zda se jedná o onomatopoické slovo ve funkci přídavného jména, či již pouze o přídavné jméno.

6) Vložení jako citace

Onomatopoické slovo může být vloženo do věty také pomocí citace. Citace může být ve formě závorek, interpunkčního znaménka, vykřičníku, či jejich kombinací. Využívá se daleko častěji u kategorií *giongo* resp. *giseigo* než u kategorie *gitaigo*. Často se vyskytuje se ve tvaru:

「。。。という(よう)な音/声」 to iú (jóna) oto/koe takový zvuk (podobný)

私は「ヒック」としゃっくりが出た。¹⁴Wataši wa hiku to šakkuri ga deta. Nahlas jsem škytl.

Vždy záleží na autorovi dané statě, zda se pro použití citace rozhodne. Obecně ale platí, že u neustáleného tvaru onomatopoického slova se citace vnímá jako daleko přirozenější než u ustáleného. Čím víc se tvar onomatopoického slova vzdaluje od tvaru v ustálené slovní zásobě, tím je použití

---

¹⁴ Tamori I., Schourup L., Onomatope (Keitai to imi), Kurošio, str 78. ISBN4-87424-170-0

citace považováno za vhodnější. Dále je mnohem snazší a přirozenější použití citace u onomatopoických slov, u kterých je nutné použití partikule „to“. „To vychází ze skutečnosti, že v japonštině obecně se partikule „to“ používá při uvádění citací. Jedná se o stejný princip, jaký je viditelný také u jiného slovního druhu, kdy se např. snadněji citují slova či výrazy neznámé či nové než známé a ustálené.“¹⁵

7) Onomatopoická slova tvořící jednočlenné věty

Onomatopoická slova mohou samostatně tvořit větu. Vždy ovšem buď následuje, nebo předchází věta, která smyslově navazuje na daný onomatopoický výraz a vysvětluje jej. Případů, kdy vysvětlující věta předchází jednočlenné onomatopoické větě je málo.

チャポン。木の実が池に落ちたようだ。¹⁶ Čapon. Ki no mi ga ike ni očita jóda. Žbluňk. Bylo to jako by do rybníka spadl plod stromu.

Stejně jako v případě použití citací, tak také u jednočlenných vět záleží do jisté míry na autorovi textu, rozhodne-li se použít onomatopoické slovo jako samostatnou větu. Obecně je však pocíťováno jako přirozenější používat v této formě skupinu giongo než gitaigo, neustálený tvar spíše než ustálený, onomatopoická slova, u nichž je nutné použít partikuli „to“, spíše než u těch, u kterých ji není nutné použít, u onomatopoických slov, která samotná dokáží dobře napodobit daný jev. Také co se týká struktury onomatopoického slova, existují formy, jež jsou pro samostatnou větu vhodnější než jiné. Za gramaticky nevhodné se považují onomatopoická slova s tvary CQVCri a CVNVCri¹⁷

8) Vynechání slovesa

Vynecháním slovesa se rozumí jev, kdy se vynechá sloveso či sponová část přísudku jmenného, které by teoreticky měly za daným onomatopoickým slovem následovat. Tato metoda se používá jako prvek zkrácení během vyprávění. Často se vyskytuje v novinových titulcích či reklamách, nebo japonských komiksech. K takovému zkrácení dochází samozřejmě i u jiných částí slovní zásoby. V těch případech se jedná o vyjmutí slovesa *suru* či spony *da*. Na rozdíl od toho v případě onomatopoií se mohou vynechávat i jiná slovesa. U japonských onomatopoií totiž může být pozorován silný vztah k určitému slovesu popř. slovesům¹⁸, takže v případě jejich vynechání si čtenář dokáže chybějící sloveso doplnit. Samozřejmě existují také případy, kdy ke zkrácení a tudíž vynechání slovesa dojít nemůže, protože by čtenář nebyl schopen pochopit smysl nadpisu či reklamy.

¹⁵ Tamori I., Schourup L., Onomatope (Keitai to imi), Kurošio, str 83. ISBN4-87424-170-0

¹⁶ Ibid., str. 85

¹⁷ Ibid., str. 87,88

¹⁸ Ibid., str. 91

これで英語ぺらぺら。¹⁹ Kore de eigo perapera Tímto se naučíte plyně mluvit anglicky.

4.3 Sémantický pohled

Ze sémantického úhlu pohledu se onomatopoická slova dají dělit u skupiny giongo podle původce zvuku, u skupiny gitaigo podle toho, zda zachycují určitý stav, děj, pocity či vlastnosti a jakým smyslem jsou zachytitelné. Dále se onomatopoická slova mohou analyzovat podle významového vztahu k jiným onomatopoickým slovům. Třetí možností je pak zkoumání jednotlivých prvků a hlásek a významů, který nesou.

1) Podle původce zvuku a napodobovaného děje

A)Giongo

Giongo slouží k zachycení rozmanitých zvuků a je tedy pevně spojeno se sluchem. Původci zvuku mohou být nejrůznější činitelé.

Počínaje člověkem, přes zvířata, rostliny, přírodní jevy, nebo také neživé předměty.

B)Gitaigo

Gitaigo slouží k zachycení stavů, dějů, pocitů, nálad, vlastností, které lze rozpoznat čichem, hmatem a chutí. Do této skupiny se řadí také případy, kdy na základě naší představivosti vyjadřujeme zvuk něčeho, co ve skutečnosti neslyšíme. Jedná se například o situaci, kdy se z dálky díváme na řeku, neslyšíme hukot jejích peřejí, ale dokážeme si jej představit.

2) Podle vztahu k jiným onomatopoickým slovům

Stejně jako jiné slovní kategorie, tak také onomatopoická slova se mohou dělit podle významového vztahu s jinými onomatopoickými slovy. Mohou vyjadřovat význam stejný, protikladný, či ani jeden z nich.

Synonyma – slova vyjadřující stejný význam

「ぱっと」「ぱっと」「さっと」空が明るくなってきた。Batto/patto/satto sora ga akaruku natte kita. Najednou se obloha rozjasnila.

Antonyma – slova vyjadřující význam opačný

森はしんしんとしていた。Mori wa šinšinto šiteita. Les byl úplně tichý.

駅はざわざわしていた。Eki wa zawazawa šiteita. Nádraží bylo velmi hlučné.

Homonyma – slova stejně znějící, ale jiného významu i původu

---

¹⁹ Tamori I., Schourup L., Onomatope (Keitai to imi), Kurošio, 89 str. ISBN4-87424-170-0

悩んだらどんどん相談に来てください。Najandara dondon sódan ni kitekudasai. Jestli si nebudete vědět rady, tak kdykoliv přijďte.

どんとんと太鼓をたたいている。Dondonto taiko wo tataiteiru. Hraje na bubny taiko.

Polysémie – označuje skutečnost, že slovo má včetně svého původního významu, také význam jiný, přenesený. Na rozdíl od homonym mají ale slova stejný původ.

重い荷物をずるずると引きずる。Omoi nimocu wo zuruzuruto hikizuru. Táhl za sebou těžké zavazadlo.

宿題を終えるのがずるずるして遅くなりました。Šukudai wo oeru no ga zuruzuru šite osoku narimašita. Nemohl se přinutit cokoliv dělat, a tak než udělal úkol, tak se připozdilo.

3) Jednotlivé prvky a jejich význam

Jen malé množství giongo a gitaigo se skládá pouze ze samotného základu. Velmi typické pro japonská onomatopoická slova je přidání prvků - rázu, nosovky n, afixu *-ri*. Dále pak prodloužení samohlásky a zdvojení základu. Právě tyto prvky je do jisté míry odlišují od jiných slovních kategorií. Nelze však říci, že pokud se ve slově některý z prvků vyskytne, tak se jedná o onomatopoické slovo.

Geminace

Ke geminaci ovšem dochází nejen u onomatopoických slov, ale také u slov čínského původu (*kango*), nebo u slov japonského původu (*wago*). Takže pouze podle faktu, že v daném slově se vyskytuje jev geminace se nedá posoudit, jestli se jedná o onomatopoické slovo, či nikoliv. Důležité je, jaký význam geminace ve slově nese. Význam, který geminace nese, se liší podle místa, kde se vyskytuje. Geminace se může vyskytovat buď uprostřed slova, nebo na jeho konci. Uprostřed slova, porovnáme-li jej s onomatopoickým slovem se stejným základem, ale bez geminace, dochází k zdůraznění. Geminace na konci slova pak naznačuje rychlost daného pohybu, náhlé ukončení děje, či zdůrazňuje určitý jeden moment. Vyvolává tak také větší pocit živosti než v případě, kdy ke geminaci nedochází.²⁰

Význam, který nese koncová geminace, je ojedinělý a nevyskytuje se u jiné slovní zásoby, takže se jedná o výjimečnou vlastnost onomatopoií a dají se podle této vlastnosti poznat. Naopak u geminace uprostřed slova se již o unikátní význam nejedná. Existuje mnoho jiných slov, jež nejsou onomatopoickými slovy, ale přesto obsahují geminaci, která nese význam zdůraznění. Např. výraz používaný při údivu či překvapení „*suggói*“.

-n

Souhláska n se může vyskytovat jednak uprostřed slova, jednak na konci slova. Pokud se vyskytuje uprostřed slova, často nese význam zdůraznění. Tato úloha souhlásky n se však neomezuje pouze na

onomatopoická slova, ale vyskytuje se i u jiné slovní zásoby. Naproti tomu pokud se vyskytuje na konci slova, jedná se o význam u onomatopoických slov ojedinělý. V této pozici se vyskytuje převážně u kategorie giongo a stejně, jako úder palice rozezvučí zvon, tak také n přenáší schopnost rezonance na dané slovo.

Prodloužení samohlásky

K prodloužení samohlásky nejčastěji dochází u skupiny giongo, resp. giseigo, které napodobují zvuky slyšitelné v přírodě, popř. stav přírody. V tomto případě prodloužení samohlásky naznačuje, že daný zvuk byl slyšitelný dlouho. A jedná se tak o ojedinělé napodobení dlouhotrvajících zvuků v přírodě, které se nedají vyjádřit jinak než právě pomocí skupiny giongo. Další význam, který prodloužení samohlásky nese, je zdůraznění. Funkce zdůraznění je však patrná také u jiné slovní zásoby než u onomatopoických slov a není tedy ojedinělou funkcí u onomatopoických slov.

Afix Ri

Afix –ri se jako formant vyskytuje pouze u onomatopoických slov o dvoumórovém a větším základu. Naznačuje klouzavý, hladký a snadný pohyb a také tichý, pozvolný konec určitého pohybu.²¹

Reduplikace

Stejně jako v případě výše zmíněných formantů není reduplikace úkaz vyskytující se pouze u onomatopoických slov, ale je přítomen také u skupin kango a wago. Významem, který mohou nést v obou případech, je, že se nějaký děj odehrával vícekrát za sebou, větší množství a zdůraznění. Reduplikace u onomatopoických slov nese ale také význam kontinuity, který u jiných slovních druhů najít nemůžeme.

K rozdílu také patří, že základ onomatopoická slova také můžeme opakovat také více než jednou. Rozdílná je také nezbytnost používání partikulí, kdy v případě onomatopoií ve funkci příslovce je použití partikule „to“ obligatorní. Naproti tomu skupina slov kango musí být partikulí „to“ doplněna a v případě skupiny wago je doplnění partikulí „to“ preferováno a doporučováno.²²

4) Významy jednotlivých hlásek

Každý jazyk má svůj ustálený zvukový aparát. Jeho jednotlivé hlásky a skupiny hlásek mají kromě svého původního významu, kdy vyjadřují vztah mezi slovem a významem, ještě další význam. Jednotlivé hlásky a skupiny hlásek totiž vyvolávají v posluchači určitou zvukovou představu (*onšóčó*). Vyvolání této představy je podpořeno určitými zkušenostmi jedince a jeho znalostí daného jazyka.

---

²⁰ Tamori I., Schourup L., *Onomatope (Keitai to imi)*, Kurošio, 28s. ISBN4-87424-170-0

²¹ Hamano Š., *The Sound-Symbolic System of Japanese*, Kurošio, str.107, ISBN1-5786-144-5

²² Tamori I., Schourup L., *Onomatope (Keitai to imi)*, Kurošio, str 30. ISBN4-87424-170-0

Zatímco rodilý mluvčí, aniž by nad tím přemýšlel, přirozeně vnímá také druhý význam a v mysli mu vytane určitá konkrétní představa, tak v případě cizího jazyka se člověk musí vědomě dané symboly naučit. Například pokud člověku, jehož rodným jazykem je čeština, řekneme větu: „žába žbluň do vody“, jistě si snadno vybaví zvuk, který vznikne, když žába skočí do vody a po vodní hladině se začnou šířit kruhy. Řekneme-li stejné slovní spojení někomu, kdo není rodilý mluvčí a nemá potřebné zkušenosti, tak si žádnou situaci nepředstaví. Stejně tak když Čechovi japonský mluvčí řekne větu 「蛙が池にちゃぽんと飛び込んだ。」 (kaeru ga ike ni čapónto tobikonda), tak si zvuk, který způsobí dopad žabího těla na hladinu, nevybaví. Přestože situace je v České republice i v Japonsku naprosto totožná, slovní vyjádření je naprosto odlišné. Je to způsobeno právě tím, že zvuková představa, kterou vyvolávají jednotlivé hlásky či skupiny hlásek, je u každého jazyka jiná. A právě na této zvukové představě jsou založena onomatopoická slova každého jazyka.

Japonské hlásky u posluchače většinou vyvolávají následující pocity:²³

- a) **Neznělé a znělé souhlásky** - zatímco znělé souhlásky naznačují něco velkého, těžkého, tupého či špinavého, tak neznělé znázorňují něco malého, lehkého, ostrého či pěkného.
- b) **Veláry k a g** - navozují dojem těžkosti, ostrosti, čistého seku, oddělení či náhlé změny.
- c) **Dentální frikativa s** - naznačuje tichý stav, ticho či rychlý pohyb. „š“ potom často zachycuje tiché lidské emoce.
- d) **R** - naznačuje plynulost, hladkost či kluzkost.
- e) **Nazála n a m** – naznačuje hmatatelnost, vřelost, vroucnost, měkkost, poddajnost
- f) **Bilabiální explozíva p** - jak již sám název říká, naznačuje výbušnost, ráznost, sílu a náhlost.
- g) **J** - naznačuje slabost, pomalost, měkkost a poddajnost.
- h) **Vysoká zadní samohláska u** – často se používá při vykreslení stavů člověka, ať již duševních či fyzických.
- i) **Zadní samohláska o** - často vyjadřuje něco negativního, co je spojené s lidskou duševní rovinou.
- j) **Přední samohláska e** - naznačuje něco neomaleného, v krajních případech až sprostého.

---

²³ Makino S., Cucui M., A Dictionary of basic Japanese grammar, The Japan Times, 50-56 s., ISBN4-7890-0454-6

5 Onomat. slova v prozaických dílech Mijazawy Kendžiho

Jak jsem již v úvodu uvedla, praktická část mé bakalářské práce se opírá o prozaické dílo Mijazawy Kendžiho. Konkrétně jsem si vybrala sbírku *Ginga tecudó no joru* (Mléčná dráha). Onomatopoická slova jsem excerpovala ze všech povídek této sbírky. Kvůli zachování délky vhodné pro bakalářskou práci v hlavní stati ale uvádím od každého onomatopoického slova maximálně pět příkladových vět. Tyto příkladové věty jsem vybrala tak, aby co nejvíce vypovídaly o použití onomatopoických slov v prozaické sbírce Mléčná dráha. Nejprve jsem korpus excerptů rozdělila na skupinu onomatopoických slov vyskytující se běžně v uměleckých textech a na skupinu onomatopoických slov charakteristických pro Mijazawau Kendžiho.

5.1 Onomat. slova běžně se vyskytující v uměleckých textech

Tuto skupinu dále budu dělit do skupin podle výše zmíněného morfologického členění. Význam každého onomatopoického slova naznačím přímým překladem, přičemž se budu snažit vystihnout význam, který onomatopoické slovo nese. Překlady si tedy nenárokují uměleckou hodnotu. Dále ke každému onomatopoickému slovu uvedu, jakým je v dané větě větným členem a také zda se jedná o *giongo*, *giseigo*, *gitaigo*, *gijógo* či *gidžógo*²⁴. Tyto skupiny samozřejmě nejsou jasně oddělitelné, záleží na kontext, v jakém se vyskytují, a na jejich pochopení jednotlivým čtenářem či posluchačem. Přestože v hlavní stati uvedu jen některé příkladové věty, závěrečné statistiky pak budou vycházet z celého korpusu excerpt. Korpus excerpt je rozdělen na dvě velké kategorie onomatopoických slov s jednomórovým a s dvoumórovým základem, dále pak na skupiny nereduplikovaných a reduplikovaných slov. V jednotlivých skupinách jsou podrobněji dělena podle výše zmíněného morfologického členění. V jednotlivých skupinách jsou pak seřazena podle systému „padesáti zvuků“.

5.1.1 Onomatopoická slova s jednomórovým základem

1) Nereduplikovaná onomatopoická slova

A) CVQ

Skupina slov, u které byl k základní móře dodán ráz způsobující geminaci následující hlásky. Zdůrazňuje se tak jeden konkrétní okamžik, rychlost, jakou daná akce proběhla, vložení veškeré síly do jedné činnosti, či krátkost a jemnost, s kterou byla daná činnost provedena. Za samotným onomatopoickým slovem následuje partikule „to“.

---

²⁴ Použiji zde tedy členění, se kterým jako první přišel japonský lingvista Kindaiči.

1) GJO? ²⁵ 『ぎょっ』 (4x)²⁶

- gidžógo

-přísudek

a) 百女どもはぎょっとした。象²⁷ 8

Hjakudžódomo wa gjotto šita.

Zemědělci se polekali.

b) なぜぎょっとした? 象 8

Naze gjotto šita?

Proč se polekali?

c) オツベルも少しぎょっとして 象 9

Ocuberu mo sukoši gjotto šite

Také Ocuberu se trochu polekal.

2) GU? 『ぐっ』 (1x)

-gijógo

-příslovečné určení

a) 将軍は・・・馬のしっぽを。。。いきなりぐっと引っ張った。将 1 0 0

Šógun wa...uma no šippo wo...ikinari gutto hippatta.

Šógun náhle vši silou zatáhl koni za ocas.

3) SA? 『さっ』 (1x)

-gijógo

-příslovečné určení

a) 青年はさっと顔色が青ざめました。銀 1 7 0

Seinen wa satto kaoiro ga aozamemašita.

Mladík najednou začal mít pochyby.

---

²⁵ „?” “je mezinárodně používaný symbol nesoucí význam koncového rázu (sokuon).

²⁶ Číslo stojící za jednotlivými onomatopoickými slovy udává, kolikrát se dané onomatopoické slovo ve sbírce Mléčná dráha vyskytlo.

²⁷ Znak za větami znamená zkratku povídky, ze které jsem danou větu vyexcerpovala. (象-Ocuberu to zó, 水-Suisenduki to jokka, 雁 – Kari no dódži, 山 – Nametokojama no kuma, 将 – Hokušušógun to sannin kjódai no iša, 銀 – Ginga tecudó no joru)

4) DŽI? 『じっ』 (20x)

-gijógo

-příslowečné určení

a) 私もじっと老人のうるんだ目をみあげておりました。雁 4 9

Wataši mo džitto ródžin no urunda me wo miageteorimašita.

I já jsem se upřeně díval do zvlhlých očí starce.

b) 先生はじっとカムパネラを見ていました。銀 1 0 9

Sensei aa džitto Kamupanera wo miteimašita.

Učitel se bez přestání upřeně díval na Kanpanelu.

c) お父さんがかなしいのをじっところえました。銀 1 6 2

Otósan ga kanašii no wo džitto koeraremašita.

Když na tatínka přišlo něco zlého, tak to bez řečí trpělivě snášel.

5) SU? 『すっ』 (2 x)

-gitaigo:

-příslowečné

určení

a) チョコレートでもできているように、すっときれいにはなれました。銀 1 4 8

Čokoréto demo dekiteiru jóni, sutto kirei ni hanaremašita.

Oddělil je tak lehce, jako by byly z čokolády.

b) 球が・・・とうとうすっとはなれました。銀 1 5 4

Tama ga...tótó sutto hanaremašita.

Koule se nakonec úplně oddělily.

6) ZU? 『ずっ』 (1x)

-gijógo

-přísovečné určení

a) がんの方がずっと柄がいいし。。。銀 1 4 8

Gan no hó ga zutto kara ga ii ši.

Také vlastnosti divoké kachny jsou daleko lepší.

7) SO? 『そっ』 (8x)

-gijógo

-příslowečné určení způsobu

a) 指で**そつ**と、さぎの・・・目にさわりました。銀 1 4 7

Jubi de sotto, sagi no...me ni sawarimašita.

Něžně se prsty dotknul volavčinyých bílých víček.

b) 青年は教えるように**そつ**と姉弟にまたいいました。銀 1 6 0

Seinen wa ošieru jóni sotto kjódai ni mata ímašita.

Mladík, jako by chtěl sourozence poučit, znovu potichu řekl.

c) 姉がひとり言のようにこっちを見ながら**そつ**といいました。銀 1 7 5

Ane ga hitorigoto no jóni kočči wo minagara sotto ímašita.

Sestra, dívaje se sem potichu, jako by sama pro sebe, řekla.

8) DO? 『どっ』 (2x)

-gijógo

-příslvečné určení

a) 五匹の象が・・・へいから**どつ**と落ちてきた。象 2 1

Gohiki no zó ga...hei kara dotto očite kita.

Pět slonů spadlo dolů z plotu a ozvala se dutá rána.

b) みんなは**どつ**とわらいまして。雁 4 8

Minna wa dotto waraimašite

Všichni se smáli pisklavým hlasem.

9) HA? 『はっ』 (1x)

-gidžógo

-přísudek

a) 百姓どもは**はっ**として、息をころして象を見た。象 1 0

Hjakudžódomo wa hatto šite, iki wo korošite zó wo mita.

Zemědělci se lekli až tak, že přestali dýchat, a jen se dívali na slony.

11) PA? 『ぱっ』 (5x)

-gitaigo

-příslvečné určení

a) **ぱっ**と白い煙のようなものが立った・・・水 2 8

Patto široi kemuri no jóna mono ga tatta...

Najednou se tam objevilo něco jako bílý kouř.

b) 車の中が**ぱつ**と白く明るくなって 銀 1 3 4

Kuruma no naka ga patto akaruku natte,

V autě se náhle rozjasnilo.

c) **ぱつ**と明かりがさしてきました。銀 1 4 9

Patto akari ga sašite kimašita.

Náhle se sem nalily sluneční svit.

12) FU? 『ふっ』 (1x)

-gijógo

-příslowečné určení

a) オツベルは・・・**ふつ**と煙を吐き出した。象 9

Ocuberu wa...futto kemuri wo hakidašita.

Ocuberu trochu vyfoukl dým z pusy.

13) HO? 『ほっ』 (2x)

-gidžógo

-přísudek

a) 野原も丘も**ほっ**としてようになって、水 3 5

Nohara mo oka mo hotto šite jóni natte,

I pláň i kopec jako by si oddechly.

b) 女の子は**ほっ**と息をして、銀 1 7 3

Onna no ko wa hotto iki wo šite,

Dívka se s pocitem uklidnění nadechla.

B)CVVQ

Tato skupina vznikla prodloužením samohlásky u onomatopoického slova s tvarem CVQ, nebo přidáním rázu za onomatopoické slovo se strukturou CVV. Naznačuje děj (popř.činnost), který trval po určitou dobu, ale pak náhle ustal. Může také vyjadřovat míru, kdy je jedna ze srovnávaných věcí daleko větší, menší...a naznačuje tak velký rozdíl (*zútto*). Se svým členem řídicím jsou spojena partikulí „to“.

1) GÁ? 『がぁっ』 (1x)

-giseigo

-příslowečné určení

a) するともりまでが**があつ**とさけんで・・・山64

Suru to mori made ga gátto sakende ...

Když se tak stalo, zařval tak, že to bylo slyšet až k lesu.

2) SÁ? 『**さあつ**』 (2x)

-gitaigo

-příslowečné určení

a) 目の前が**さあつ**と明るくなって 銀129

Me no mae ga sátto akaruku natte

Těsně přede mnou se v mžiku rozjasnilo.

-gijógo

b) ジョバンニは何故か**さあつ**と胸が冷たくなったように思いました。銀195

Džobanni wa nazeka sátto mune ga cumetakunatta jóni omoimašita

Giovanni ani nevěděl proč, ale připadalo mu, jako by se mu navalil chlad do srdce.

3) ZÁ? 『**ざあつ**』 (1x)

-giongo

-přívlastek

a) 空中に**ざあつ**と雨のような音がして 銀171

Kúčú ni zátto ame no jóna oto ga šite

Oblohou se nesl zvuk, jako by lilo.

4) DŽÍ? 『**じいつ**』 (1x)

-gitaigo

-příslowečné určení

a) 音を立てないで、**じいつ**とやすんでいてくれい。将88

Oto wo tatenaide, džítto jasundeitekurei.

Potichu a bez hnutí odpočívej.

5) SÚ? 『**すうつ**』 (5x)

-gitaigo

-příslowečné určení

a) くまのあごのそこから胸から腹へかけてかわをすうっとさいてゆくのだった。山 6 5

Kuma no ago no toko kara mune kara hara he kakete kawa wo sútto saite juku no datta.

Jedním rovným řezem rozřízl medvědovu kůži od brady až po břicho.

b) くろもじの木のおいが月のあかりと一緒にすうっとさした。山 6 8

Kuromodži no ki no nioi ga cuki no akari to iššoni sútto sašita.

V jeden okamžik ucítil vůni lindery a uviděl svit měsíce. (Bez problému)

c) 霧が川下の方からすうっと流れてきました。銀 1 8 8

Kiri ga kawašimo no hó kara sútto nagaretekimašita.

Až z místa dole po proudu řeky se sem valila mlha.

6) ZÚ? 『ずうっ』 (22x)

-gitaigo

-příslowecně určení způsobu míry

a) お日さまは、空のずうっと遠くの・・・とこで・・・おたきなさいます。水 2 4

Ohisama wa sora no zútto tóku no... tokode...otakinasaimasu.

Slunce (ráčí) zářit daleko na obloze.

b) 砂がずうっと広がっておった。雁 5 8

Suna ga zútto hirogatteotta.

Písek se rozprostíral, kam až oko dohlédlo.

c) 私はずうっと具合がいいよ。銀 1 1 4

Wataši wa zútto guai ga ii jo.

Já jsem na tom zdravotně daleko lépe.

d) それは昼学校で見たあの図よりはずうっと小さかったのです。銀 1 2 0

Sore wa hiru gakkó de mita ano zu jori wa zútto čísakatta no desu.

Bylo to daleko menší, než jak to vypadalo na mapě, kterou jsem viděl během dne ve škole.

7) BÓ? 『ぼうっ』 (7x)

-gitaigo

-příslowecně určení způsobu

a) そらはぼうっと白く見えます。雁 4 1

Sora wa bótto široku miemasu.

Obloha byla rozmazaně bílá.

b)その流れの真ん中に、ぼうつと青白く後光のさしたの一つの島が見えたのです。銀 1 3 6

Sono nagare no mannaka ni, bóttö aodžiroku gokó no sašita no hitocu no šima ga mieta no desu.

Uprostřed toho proudu jsem uviděl ostrov, který měl okolo sebe rozmazaný modrobílý kruh.

-gijógo

c)それからぼうつとしたと思ったらもうここへ来ていたのです。銀 1 6 4

Sore kara bóttö šita to omottara, mó koko he kiteita no desu.

A aniž bych se nadál, už jsem byl tady.

d)さぎというものは、みんな天の川の砂がこごって、ぼおつとできるものです。。。銀 1 4 6

Sagi to iú mono wa, minna ama no gawa no suna ga kogotte, bóttö dekiru mon desu...

Volavky jsou ptáci, kteří dokáží bez starostně proplouvat mezi zrnky písku (hvězdami) Mléčné dráhy.

8) PÓ? 『ぼうつ』 (1x)

-gitaigo

-příslowečné určení

a)むこう岸も、青白くぼうつと光ってけむって、銀 1 3 6

Mukó no kiši mo, aodžiroku póttö hikattekkemutte,

I druhý břeh mírně modro bíle zářil a doutnal.

C) CVN

K jednomórovému základu je přidáván *hacuon* „n“. Se svým členem řídicím jsou spojeny partikulí „to“.

1) ŠIN 『しん』 (2x)

-gitaigo

-příslowečné určení způsobu

a)野原は青い石でしんとして子供は泣きながらついてまいりました。雁 4 6

Nohara wa aoi iši de šinto šite kodomo wa nakinagara cuite mairimašita.

Na pláň s modrými kameny, kde se rozlévalo ticho, přiběhly brečící děti.

b)皆が馬にまたがれば、まもなくそこらはしんとして、将 1 0 3

Minna ga uma ni matagareba, mamonaku sokora wa šinto šite,
Když všichni nasedli na koně, na chvíli se všude rozhostilo ticho.

2) ČAN 『ちゃん』 (5x)

-gijógo

-přísluvečné určení způsobu

a) 小十郎はちゃんとかしまった。山 7 0

Kodžúró wa čanto kašikomatta.

Kodžiró si sedl řádně rovně.

b) 俺もお前の家の前でちゃんと死んでいてやる。山 7 2

Ore mo omae no ie no mae de čanto šinde jaru.

I já před tím tvým domem chcípnu.

c) ちゃんとあのこの前の熊がくちからいっぱい血を吐いて倒れた。山 7 3

Čanto ano ko no mae no kuma ga kuči kara ippai ni či wo haite taoreta.

Medvěd stojící před dítětem zvracel krev proudem a pak se skácel k zemi.

-gitaigo

d) 頭の上のやりのような白い毛もちゃんとついていました。銀 1 4 7

Atama no ue no jari no jóna široi ke mo čanto cuiteimašita.

I bílá srst, která vypadala jako bodliny, na hlavě řádně držela.

3) PIN 『ぴん』 (2x)

-gitaigo

-přísluvečné určení

a) 頭の後ろのところに毛がぴんとのびてますから。銀 1 6 9

Atama no uširo no toko ni ke ga pinto nobiteru kara.

Protože mu vzadu na hlavě trčely chlupy.

b) しっぽが。。。うしろにぴんとのびている 将 8 0

Šippo ga...uširo ni pinto nobiteiru

Vzadu mu trčel ocas

D) CVVN

Tato skupina onomatopoických slov vznikla prodloužením samohlásky uprostřed onomatopoického slova. Se svým členem řídícím se onomatopoické slovo váže pomocí partikule „to“.

1) GÁN 『があん』 (1x)

-gidžógo

-přísluvečné určení způsobu

a) 小十郎はがあんと頭がなって 山 7 6

Kodžúró wa gánto atama ga natte

Kodžúró tím utrpěl šok.

2) KÍN 『きいん』 (1x)

-giongo

-přísluvečné určení

a) そこらじゅうきいんとなるように思いました。銀 1 2 0

Sokoradžú kinto naru jóni omoimašita.

A myslel jsem, že celé okolí zaplaví nevýslovný chlad.

3) ŠÍN 『しいん』 (4x)

-gitaigo

-přísluvečné určení

a) 家の中はしいんとして誰もいたようではありませんでした。銀 1 2 3

Ie no naka wa šinto šite daremo ita jó de wa arimasendešita.

V domě bylo ticho, jako by tam nikdo nebyl.

b) それからしばらくしいんとしました。銀 1 7 2

Sore kara šibaraku šinto šimašita.

Od té doby byl chvilku naprosto potichu.

c) 車の中はしいんとなりました。銀 1 7 3

Kuruma no naka wa šinto narimašita.

V autě to najednou utichlo.

4) DÓN 『どおん』 (1x)

-gitaigo

-přísluvečné určení způsobu

a) 天の川の一とこに大きな真っ暗なあながどおんとあいているのです。銀 1 9 1

Ama no gawa no hito toko ni ókina makkurana ana ga dónto aiteiru no desu.

V jednom místě Nebeské řeky (Mléčné dráhy) se vytvořila převeliká černá díra.

E) CVV

Tato skupina vznikla prodloužením samohlásky základní móry. Naznačuje tak delší dobu trvání, než by bylo v případě samotné základní móry. Se svým řídicím členem, slovesem, je spojena partikulí „to“.

1) **DÓTO** 『どお』 (1x)

-giongo

-přívlastek

a) 天の川の水が・・・柱のように高くはねあがり、**どお**と激しい音がしました。銀 1 7 9
Ama no gawa no mizu ga ...hašira no jóni takaku haneagari, dónto hageší oto ga šimašita.

Voda Mléčné dráhy vyletěla tak vysoko, jako by se dostala až na vršek sloupu a vyloudila pronikavý nepříjemný zvuk.

2) **NJÚ** 『にゅう』 (1x)

-gitaigo

-přísllovečné určení způsobu

a) 象が**にゅう**と顔を出す。象 2 1

Zó ga njúto kao wo dasu.

Náhle se objeví sloni.

3) **HJÚ** 『ひゅう』 (1x)

-giongo

-přísllovečné určení

a) 雪童子はわらって皮むちを一つ**ひゅう**と鳴らしました。水 2 7

Jukiwarasu wa waratte kawamuči wo hitocu hjúto narašimašita.

Sněžný princ se smál a jednou máchnul bičem.

4) **FÚ** 『ふう』 (1x)

-giseigo

-přísllovečné určení

a) ジョバンニが・・・**ふう**と息をしながら言いました。銀 1 9 1

Džobanni ga...fúto iki wo šinagara ímašita.

Giovanni unaveně oddychoval a řekl.

5) BÓ 『ぼう』 (1x)

-gitaigo

-přívlastek

a) 銀河がぼうとけむったような帯になりました。銀 1 2 2

Ginga ga bóto kemutta jóna obi ni narimašita.

Z Mléčné dráhy se stal jako by doutnající pás.

2) Reduplikovaná jednomórová onomatopie

A) CVVCVV

Tato skupina vznikla reduplikací základní móry ve tvaru CVV. V porovnání s ní naznačuje větší intenzitu. Ve většině případů jsou se svým členem řídícím spojeny přímo. Existují však i onomatopoeická slova této skupiny, která jsou se slovesem spojena partikulí „to“ (*fúfúto*).

1) GJÁGJÁ 『ぎゃあぎゃあ』 (1x)

-giseigo

-přísluvečné určení způsobu

a) さぎがぎゃあぎゃあさけびながら、いっぱいにまいおりてきました。銀 1 5 1

Sagi ga gjágjá sakebinagara, ippai ni maiorite kimašita.

Velké množství volavek vřískajíc dosedlo na zem.

2) GÚGÚ 『ぐうぐう』 (1x)

-gijógo

-přísluvečné určení způsobu

a) 馬は・・・ぐうぐう眠っている。将 9 2

Uma wa...gúgú nemutteiru.

Kůň tvrdě spí.

3) GÓGÓ 『ごうごう』 (1x)

-giseigo

-přísluvečné určení způsobu

a) 馬は・・・ごうごういびきをかいた。将 9 2

Uma wa ...gógó ibiki wo kaita.

Kůň chrápal na všechny strany.

b) 気のはげしいやつならごうごうほえてたちあがった。山 6 4

Ki no hageší jacu nara gógó hoete tačiagatta.

V případě, že se jednalo o jedince s násilnickými sklony, tak vstával s hlasitým bručením.

4) HÁHÁ 『はあはあ』 (1x)

-giongo

-přísudek

a) 犬はもう息をはあはあし赤い舌を出した。山 7 4

Inu wa mó iki wo háhá ši, akai šita wo dašita.

Pes už vyplázl svůj červený jazyk a unaveně oddychoval.

5) FÚFÚTO 『ふうふう』 (1x)

-gijógo

-příslvečné určení způsobu

a) 子供が・・・ふうふうとふくと、炭からまるで青火が燃える。水 2 3

Kodomo ga...fúfúto fuku to, sumi kara marude aohi ga moeru.

Mocným zafoukáním se dítěti podařilo z uhlíků rozfoukat namodralý plamen.

B) CVNCVN

Tato skupina vznikla reduplikací onomatopoického slova se základním tvarem CVN. Naznačuje děj (popř. činnost), který se nekonal najednou, ale postupně. Nebo-li docházelo k činnosti v určitých cyklech, které byly všechny stejné. Rozvíjí sloveso, ke kterému většina onomatopoických slov z této skupiny, je navázána přímo. Existují však i taková, která jsou se slovesem spojena partikulí „to“.

1) KUNKUN 『くんくん』 (1x)

-gijógo

-příslvečné určení způsobu

a) 熊は・・・鼻をくんくん鳴らして死んでしまうのだった。山 6 4

Kuma wa...hana wo kunkun narašite šindešimau no datta.

Medvěd ještě naposledy zvědavě začmuchal a zemřel.

2) GUNGUN 『ぐんぐん』 (1x)

-gijógo

-příslvečné určení

a) 子馬はぐんぐん疲れてゆかれまする。雁 5 2

Kouma wa gungun cukarete jukarema suru.

Hříbě se hodně rychle unaví.

3) ZUNZUN 『ずんずん』 (1x)

-gitaigo

-příslowečné určení způsobu

a) そのうち船はもうずんずんしずみます。銀 1 6 2

Sono uči fune wa mó zunzun šizumimasu.

Během toho se loď postupně potopí.

4) TANTAN 『たんたん』 (1x)

-giongo

-příslowečné určení

a) 主人は・・・たんたんて手のひらへたたくのた。山 6 9

Šudžin wa... tantanto te no hira he tatau no da.

Manžel si lehce pot'ukával na hřbet ruky.

5) DONDON 『どんだん』 (11x)

-gitaigo

-příslowečné určení způsobu míry

a) わらはどんだん後ろのほうへ投げられて、また新しい山になる。象 7

Wara wa dondon uširo no hó he nagerarete, mata ataraší jama ni naru.

Rychle házeli slámu dozadu a vznikala tam tak nová hromada.

-gijógo

b) ジョバンニがどんだん電燈の方へおりてゆきます。銀 1 1 9

Džobanni ga dondon dentó no hó he orite yukimasu.

Giovanni rychle sestupuje dolů směrem ke světlu.

c) ジョバンニは・・・どんだん黒い松の林のなかを通りました。銀 1 9 3

Džobanni wa...dondon kuroi macu no hajaši no naka wo tórimašita.

Giovanni rychle prošel tmavým borovicovým hájem.

6) PJONPJON 『ぴょんぴょん』 (1x)

-gijógo

-přívlastek

a)片足でびよんびよんとんでいた小さな子供ら 銀 1 2 5

Kataaši de pjonpjon tondeita čísana kodomora

Malé děti poskakující s lehkostí na jedné noze

7) HINHIN 『ひんひん』 (1x)

-giseigo

-příslovečné určení

a)病気の馬は、ひんひんわかれの挨拶をする。将 1 0 1

Bjóki no uma wa, hinhin wakare no aisacu wo suru.

Nemocný kůň na rozloučenou zařehťal.

8) PINPIN 『ぴんぴん』 (1x)

-gijógo

-přísudek

a)彼は・・・息子とその妻も死んだ中にぴんぴんして生きていたのだ。山 6 5

Kare wa...musuko to sono cuma mo šinda naka ni pinpin šite ikiteita no da.

Zatímco jeho syn a synova žena zemřeli, on dál čile žil.

C) CVQCVQ

Tato skupina vznikla reduplikací onomatopoického slova se základním tvarem CVQ. Se svým členem řídcím je spojena partikulí „to“.

1) SASSA? 『さっさっ』 (1x)

-gijógo

-příslovečné určení

a)孔雀が・・・さっさつと青白く時々光って 銀 1 7 1

Kudžaku ga... sassatto aodžiroku tokidoki hikatte

Pávi se občas modro bíle zatřpytili.

5.1.2 Onomatopoická slova s dvoumórovým základem

1) Nereduplikovaná onomatopoická slova

A) CVCVN

Onomatopoická slova z této skupiny se skládají ze základu onomatopoického slova a nosovky „n“. Právě nosovka „n“ vyvolává pocit jisté rezonance, či zadunění. Naznačuje tak buď, že daný děj, či stav trval nejen po dobu vědomé činnosti, ale i po jejím ukončení. Jako když se rozezvoní zvon, tak jeho hlas není slyšet jen po chvíli, kdy úderý palicí narážíme do zvonu, ale i chvíli poté. Nebo také může naznačovat prostorovou rozlehlost. Z této skupiny se trochu vymyká gitaigo *kičín*, jež vyjadřuje řádnost provedení dané činnosti. Se svým členem řídícím jsou spojena partikulí „to“.

1) **GARAN** 『がらん』 (8x)

-gitaigo:

-příslowečné určení

a) 大きなほら穴ががらんとあいている。山 6 0

Ókina horaana ga garanto aiteiru.

Ve velké jeskyni vůbec nikdo nebyl.

b) その真っ黒な林をこえるのにわかにながらんと空がひらけて、銀 1 2 6

Sono makkurana hajaši wo koeru to niwaka ni garanto sora ga hirakete,

Když člověk prošel tmavým lesem, tak se před ním náhle rozprostřela obloha.

c) みんなは、いっぺんにおりて、車室のなかはがらんとなくなりました。銀 1 3 8

Minna wa, ippen ni orite, šašicu no naka wa garanto nattešimaimašita.

Všichni najednou vystoupili a ve vagónu bylo pusto a prázdno.

-přívlastek:

d) がらんとしたききょう色のそら 銀 1 5 1

Garanto šita kikjóiro no sora

Nekonečná purpurová obloha

2) **KIČIN** 『きちん』 (7x)

-gijógo

-příslowečné určení způsobu

a) 将軍は両手を出して、鉢をきちんと受け取った。将 9 5

Šógun wa rjóte wo dašite, hači wo uketotta.

Šógun nastavil obě ruce a s náležitou opatrností přijal květináč.

b) 将軍は・・・馬にきちんと起き上がる。将 9 5

Uma ni kičinto oriagaru.

Šógun se řádně posadí na koně.

c) 皆はきちんとたって礼をすると教室を出ました。銀 1 1 1

Minna wa kičinto tatte rei wo suru to kjóšicu wo demašita.

Když se všichni způsobně postavili a poklonili, vyšli ven ze třídy.

d) 女の子は・・・きちんと両手を組み合わせた。銀 1 5 9

Onnanoko wa...kičinto rjôte wo kumiawasemašita.

Dívěnka si způsobně spojila ruce.

3) ZABUN 『ざぶん』 (1x)

-giongo

-příslovečné určení způsobu

a) 犬は・・・ざぶんと水にかけこんだりしていた。山 6 2

Inu wa...zabunto mizu ni kakekondari šiteita.

Pes vbíhal do vody.

4) SUTON 『すとん』 (1x)

-gijógo

-příslovečné určení způsobu

a) 将軍は、床にすとんと落とされた。将 1 0 0

Šógun wa juka ni sutonto otosareta.

Šógun se svezl k zemi.

5) ZUTON 『ずどん』 (1x)

-giongo

-příslovečné určení

a) 小十郎は・・・熊の月の輪をめぐってズドンとやった。山 6 4

Kodžúró wa...kuma no cuki no wa wo megakete zudonto jatta.

Kodžúró zamířil na hrud' medvěda a vystřelil.

6) PIŠAN 『ぴしゃん』 (1x)

-giongo

-příslovečné určení způsobu

a) 城門の扉はぴしゃんとあいた。将 8 3

Džómon no to wa pišanto aita.

Vrata hradní brány se s prásknutím otevřela.

7) PETAN 『ぺたん』 (4x)

-gijógo

-příslovečné určení způsobu

a) 象はぺたんと足をおってすわった。象 1 5

Zó wa petanto aši wo otte suwatta.

Slon se najednou ztěžka posadil.

b)馬が疲れてたびたびペタンと座った。将8 1

Uma ga cukarete tabitabi petanto suwatta.

Kůň byl unaven a často se těžce posadil.

c)馬は・・・大きな息を一つして、ぺたんと四脚をおって将9 2

Uma wa ...ókina iki wo hitocu šite, petanto jocuaši wo otte

Kůň se zhluboka nadechl a najednou se posadil.

B) CVCVVN

Tato skupina vznikla prodloužením samohlásky uprostřed slova. Obecně se tímto způsobem zesiluje výraz, či se naznačuje delší doba trvání. V tomto konkrétním případě Mijazawa Kendži poukazuje na dobu trvání, po kterou se zvuk nesl z místa výstřelu až k němu.

1) PIŠÁN 『びしやあん』 (1x)

-giongo

-citace – Mijazawa Kendži zde použil vložení onomatopoického slova do věty pomocí citace, pravděpodobně protože se jedná o tvar neobvyklý.

a) どうじにびしやあんというつぶれたような音が川下の方でおこって銀 1 7 2

Dódži ni pišánto iu cubureta jóna oto ga kawašimo no hó de okotte

Ve stejnou dobu se z místa dole po proudu řeky ozvala velká rána, jako by se vše bortilo.

C) CVCVQ

Tato skupina vznikla přidáním rázu za základ onomatopoického slova. Vyjadřuje tak náhlou, nepředvídatelnou změnu, naznačuje změnu stavu, či fakt, že je již daný děj ukončen. Se svým členem řídicím jsou spojena partikulí „to“.

1) KABA? 『がばっ』 (1x)

-gijógo

-přísluvečné určení způsobu

a)馬はがばつと跳ね上がった。将9 7

Uma wa gabatto haneagatta.

Kůň najednou rychle vyskočil.

2) KATA? 『かたっ』 (1x)

-giongo

-citace

a) 東の遠くの海のほうでは、空のしかけをはずしたような、小さなカタッという音が聞こえた。水 2 7

Higaši no tóku no umi no hó de wa, sora no šikake wo hazušita jóna, čísana katatto iu oto ga kikoeta.
Z dálky nad mořem na východě jsem slyšel slabé cvaknutí, jako kdyby někdo prozradil trik oblohy.

3) KIČI? 『きちっ』 (2x)

-gijógo

-příslvečné určení způsobu

a) 雪童子は・・・きちっとくちびるをかんだ。水 2 9

Jukiwarasu wa...kičitto kučibiru wo kanda.

Sněžný princ spořádaně držel jazyk za zuby.

b) 青年はきちっと口をむすんで 銀 1 8 5

Seinen wa kičitto kuči wo musunde

Mladík spořádaně držel jazyk za zuby.

4) GIKU? 『ぎくっ』 (2x)

-gidžógo

-přísudek

a) 百姓どもはぎくつとした。象 9

Hjakudžódomo wa gikutto šita.

Zemědělci se strašně moc polekali.

b) ジョバンニは・・・そっちを見てまるでぎくつとしてしまいました。銀 1 9 1

Džobanni wa....sočči wo mite marude gikutto šitešimaimašita.

Giovanni se tam podíval a vypadalo to, že se tím, co viděl, hodně vylekal.

5) KIRA? 『きらっ』 (1x)

-gijógo

-příslvečné určení způsobu

a) 大学士らしいひとが、めがねをきらっとさせて、こっちを見て話しかけました。銀 1 4 2

Daigakuši raši hito ga, megane wo kiratto sasete, kočči wo mite hanašikakemašita.

Člověk, který vypadal jako vysokoškolský student, si posunul sbrýle na nose nahoru, podíval se směrem sem a oslovil nás.

6) GIRA? 『ぎらっ』 (3x)

-gitaigo

-příslvečné určení způsobu

a) かげぼうしはぎらっと白い光にかわった。水 2 5

Kagebóši wa giratto široi hikari ni kawatta.

Jeho stín se změnil v bílou pronikavou záři.

b)水は・・・虹のようにぎらっと光ったりして 銀 1 3 2

Mizu wa...nidži no jóni giratto hikattari šite

Voda zazáfila pronikavě jako duha.

c)天の川の水がぎらっと光って 銀 1 7 9

Ama no gawa no mizu ga giratto hikatte

Voda nebeské řeky (hvězdy) pronikavě zářila.

7) KUSU? 『くすっ』 (1x)

-gitaigo

-příslowečné určení

a)ザネリが・・・くすっと笑いました。 1 0 8

Zaneri ga...kusutto waraimašita.

Zaneri se tiše smál.

8) KURU? 『くるっ』 (3x)

-gijógo

-příslowečné určení způsobu

a)童子は・・・くるっと立って 雁 5 1

Dódži wa...kurutto tatte

Princ se najednou zvedl.

b)そこで大臣一行は、くるっと馬を立ててなおした。将 8 8

Sokode daidžin ikkó wa, kurutto uma wo tattenaošita.

A v tom okamžiku řada ministrů své koně pootočila.

c)あんなにくるっとまわって、前の方へ来た。銀 1 1 9

Anna ni kurutto mawatte, mae no hó he kita.

V mžiku se otočil a přišel dopředu.

9) SUKI? 『すきっ』 (2x)

-gijógo

-příslowečné určení způsobu

a)ジョバンニは・・・そらの野原に、まっすぐにすきっと立ったのです。銀 1 2 8

Džobanni wa...sora no nohara ni massugu ni sukitto tatta no desu.

Giovanni stál vzpřímeně na nebeské pláni.

-gitaigo

b) 白い十字架がたって、それはもうこうった北極の雲で鑄たといったらいいか、すきっとした金色の円光をいただいて、しずかに永久に立っているのです。1 3 6

Široi džúdzika ga tatte, sore wa mó kóttá hokkjoku no kumo de ita to ittara iika, sukitto šita kiniro no enkó wo itadaite, šizuka ni eikjú ni tatteiru no dešita.

Od bílého kříže stojícího tam již věky, připomínajícího zmrzlý mrak ze severního pólu, se odrážely paprsky, a tak měl krásnou zlatou barvu.

10) ZOKU? 『ぞくっ』 (1x)

-gidžógo

-přísloučné určení způsobu

a) 青年はぞくっとして体をふるようにしました。銀 1 6 9

Seinen wa zokutto šite karada wo furu jóni šimašita.

Mladík se zatřásl.

11) ZORO? 『ぞろっ』 (1x)

-gitaigo

-přísloučné určení způsobu

a) 皆は、道の両側に、垣をきずいて、ぞろっとならび、涙を流してこれを見た。将 8 6

Minna wa, miči no rjógawa ni, kaki wo kizuite, zorotto narabi, namida wo nagašite kore wo mita.

Všichni se seřadili do řad po obou stranách cesty a vytvořili tak neproniknutelnou zátarasu. Poté se na to dívali a plakali.

12) ČIRA? 『ちらっ』 (15x)

-gijógo

-přísloučné určení způsobu

a) オツベルは・・・ちらっとするどく象を見た。象 9

Ocuberu wa...čiratto surudoku zó wo mita.

Ocuberu se chvílku na slona příkře podíval.

b) 雪童子は・・・泣き声がちらっとまた聞こえてきた。水 3 0

Jukiwarasu wa...nakigoe ga čiratto mata kikoete kita.

Sněžný pric zase na chvílku uslyšel pláč.

c) 子供はちらっと動いたようでした。水 3 8

Kodomo wa čiratto ugoita jó dešita.

Bylo to jako by se dítě trochu pohnulo.

d) ジョバンニは・・・真珠のような実もちらっと見えたのです。銀 1 7 4

Džobanni wa...šindžu no jóna mi mo čiratto mieta no dešita.

Giovanni na chvíli zahlédl i něco podobného perle.

13) DOKI? 『どきっ』 (4x)

-gidžógo

-přísudek

a) オツベルはまたどきっとしたが、気を落ち着いてわらっていた。象 1 4

Ocuberu wa mata dokitto šitaga, ki wo oćicuite waratteita.

Ocuberu zprvu sice zase znervózněl, ale pak se uklidnil a smál se.

b) すりや様は思わずどきっとなりました。雁 5 7

Suriya sama wa omowazu dokutto narimašita.

Pan Suriya, aniž by chtěl, tak znervózněl.

c) 小十郎はどきっとしてしまいました。山 7 3

Kodžúró wa dokitto šitešimaimašita.

Kodžúró znervózněl.

14) DOTA? 『どたっ』 (1x)

-gitjógo

-příslovečné určení způsobu

a) 熊はどたつとたおれ赤黒い血をどくどく吐いた。山 6 4

Kuma wa dotatto taore akaguroi či wo dokudoku haita.

Medvěd se s hlomozem zhroutil a hodně zvracel krev.

15) PAKU? 『ぱくっ』 (1x)

-gijógo

-příslovečné určení způsobu

a) 馬はぱくつとそれをかんだ。将 9 2

Uma wa pakutto sore wo kanda.

Kůň to celé na jedno skousnutí sežral.

16) PAČI? 『ぱちっ』 (1x)

-giongo

-jednočlenná věta

a) ぱちっ、雪童子の革むちが鳴りました。水 2 9

Pači? , jukiwarasu no kawamuči ga narimašita.

Ozvalo se šlehnutí koženého biče sněžného prince.

17) PIKA? 『ぴかっ』 (1x)

-gitaigo

-příslovečné určení způsobu

a) 何かの道具がピカッと光ったりしました。銀 1 4 0

Nanika no dógu ga pikatto hikattari šimašita.

Některé z náradí pronikavě problíkávalo.

18) BIKU? 『びくっ』 (1x)

-gidžógo

-přísudek

a)病人たちはびくっとした。将 9 1

Bjónin wa bikutto šita.

Nemocní se zalekli.

19) HIRA? 『ひらっ』 (1x)

-gijógo

-příslovečné určení způsobu

a)ザネリが、小路から出てきてひらっつとジョバンニとすれちがいました。銀 1 1 9

Zaneri ga, kódži kara detekite hiratto Džobanni to surečigaimašita.

Zaneri přišel po cestičce a najednou rychle prošel kolem Giovanniho.

20) PITA? 『びたっ』 (2x)

-gijógo

-příslovečné určení způsobu

a)するとびたつと鳥の群れは通らなくなって 銀 1 7 2

Suru to pitatto tori no mure wa tóranaku natte

Když se tak stalo, tak hejno ptáků nebylo sto vůbec proletět.

b)インデアンはびたつと立ち止まって 銀 1 7 7

Indean wa pitatto tačidamate

Indián se najednou zastavil.

21) PUI? 『ぷいっ』 (1x)

-gitaigo

-příslovečné určení způsobu

a)雪童子は・・・枝をぷいっつと子供に投げつけた。水 2 6

Jukiwarasu wa...eda wo puitto kodomo ni nagecuketa.

Najednou po sněžném princí dítě hodilo větvičku. (Jednou a nedával do toho moc síly.)

22) BURA? 『ぶらっ』 (1x)

-gijógo

-příslovečné určení způsobu

a)そいつは象だから、多分ぶらつと森を出てただなにとなくきたのだろう。象 8

Soicu wa zó dakara, tabun buratto mori wo dete tada nani to naku kita no daró.

Je to slon, takže možná vůbec o ničem nepřemýšlel, opustil les a přišel sem.

23) BURU? 『ぶるっ』 (2x)

-gijógo

-příslovečné určení způsobu

a) 将軍はぶるっと身ぶるいした。将 9 5

Šógun wa brutto miburui šita.

Šógun se kratičce zatřásl.

-giseigo

-příslovečné určení způsobu

b) 馬が鼻をぶるっとならしたただけだ。将 1 0 3

Uma ga hana wo brutto narašita dake da.

Kůň jen zafrkal.

24) POKA? 『ぽかつ』 (1x)

-gitaigo

-příslovečné určení způsobu

a) 火はちょうど挨拶でもするようにぽかつと消えて 銀 1 9 0

Hi wa čódo aisacu demo suru jóni pokatto kiete

Oheň jako by se s námi chtěl rozloučit, najednou vyhasnul.

D) CVCVRI

Tato skupina vznikla přidáním afixu 「り」 k základu onomatopoického slova. Afix *Ri* naznačuje určitou lehkost, s kterou byla daná činnost vykonána. Onomatopoická slova této skupiny se se svým členem řídicím pojí pomocí partikule „to“.

1) KERORI 『けろり』 (2x)

-gijógo

příslovečné určení

a) ところが象はけろりとして、「いてもいいよ。」と答えた。象 1 0

Tokoroga zó wa kerorito šite, „itemo ii jo“ to kotaeta.

Ale slon dělal jako by nic a řekl, že tam klidně může být.

b) 将軍はけろりと言う。将 9 5

Šógun wa kerori to iu.

Šógun to řekl jako by nic.

2) GOTORITO 『ごとり』 (1x)

-gitaigo

-příslovečné určení způsobu

a) 尾の形したかたまりが、ごとりと床にころがりおちた。将 1 0 0

O no katači šita katamari ga, gotori juka ni korogari očita.

Ztvrdlina ve tvaru ocasu se skutálela na podlahu.

3) SUPARI 『すぱり』 (2x)

-gitaigo

-přísloučnické určení způsobu

a) かぶとはすぐにすぱりととれた。将 9 5

Kabuto wa sugu suparito toreta.

Hned na první pokus se mu podařilo sundat vojenskou helmu.

b) たちまちくらはすぱりとはなれた。将 1 0 0

Tačimači kura wa suparito hanareta.

Najednou se sedlo svezlo.

4) PAKURI 『ぱくり』 (1x)

-gijógo

-přísloučnické určení způsobu

a) 馬にぱくりと食べさせた。将 9 9

Uma ni pakurito tabesaseta.

Kůň otevřel tlamu dokořán a sežral to.

5) HIRARI 『ひらり』 (1x)

-gijógo

-přísloučnické určení způsobu

a) 将軍は部屋を出て塀をひらりととびこえた。将 1 0 1

Šógun wa heja wo dete hei wo hirarito tobikoeta.

Šógun vyšel z pokoje a s lehkostí přeskočil zeď.

6) BERORI 『べろり』 (1x)

-gijógo

-přísloučnické určení způsobu

小十郎は・・・いかの切りこみを手のひらにのせてべろりとなめた。山 7 0

Kodžúró wa...ika no kirikomi wo nosete berorito nameta.

Kodžúró si dal kousky sépie na hřbet ruky a všechny je najednou slízl.

E) CVQCVri

Ráz uprostřed nese význam důrazu. Domnívám se, že vyjadřuje expresi. Pocity, že něco je, popř. má být takové a onaké. Se svým členem řídicím mohou, ale nemusí být spojeny partikulí „to“.

1) UKKARI 『うっかり』 (1x)

-gitaigo

-přísudek

a)今日は昼過ぎうっかりして 銀 1 9 4

Kjó wa hirusugi ukkari šite

Dnešní odpoledne jsem promarnil nicneděláním.

2) KAKKIRI 『かっきり』 (3x)

-gitaigo

-příslovečné určení

a)「ああ、十一時かっきりには着くんだよ。」 銀 1 3 7

Á, džúiči dži kakkiri ni cuku n dajo.

Přesně v jedenáct tam dorazíme.

b)時計はかっきり第二時をしめして 銀 1 7 5

Tokei wa kakkiri dai ni dži wo šimešite

Hodinky ukazovaly přesně dvě hodiny.

c)鳥取りは・・・両足をかっきり六十度に開いて立ちました。 銀 1 5 1

Toritori wa...rjóaši wo kakkiri rokudžú do ni hiraite tačimašita.

Lovec ptáků se rozkročil tak, že nohy svíraly úhel přesně šedesáti stupňů, a stál.

3) KAŠIRRI 『がっしり』 (2x)

-gitaigo

-příslovečné určení způsobu

a)くらはがっしりと馬の背中にくっついた。 将 8 7

Kura wa gašširito uma no senaka ni kuccuita.

Sedlo bylo pořádně připevněno na hřbet koně.

b)先生は・・・鉄の胸甲を、がっしりはめている。 将 9 8

Sensei wa...tecu no munaate wo, gašširi hameteiru.

Učitel měl brnění přesně upravené na svou velikost. (Přesně mu sedělo.)

4) KIPPARI 『きっぱり』 (1x)

-gijógo

-příslovečné určení

a)お父さんがきっぱり言いました。 銀 1 9 7

Otósan ga kippari ímašita.

Otec to řekl rozhodně.

5) GIŠIRRI 『ぎっしり』 (1x)

-gijógo

-příslowečné určení

a) さそりだの勇士だのそらにぎっしりいる。銀 1 2 2

Sasori dano júši dano sora ni gišširi iru.

Škorpiónů a hrdinů je na obloze tolik, že tam není k hnutí.

6) KUKKIRI 『くつきり』 (4x)

-gitaigo

-příslowečné určení způsobu

a) 今まで雪にくつきり落ちていた雪童子のかげぼうし。水 2 5

Ima made juki ni kukkiri očiteita jukiwarasu no kagebóši

b) 針がくつきり十一時をさしました。銀 1 3 8

Hari ga kukkiri džúiči dži wo sašimašita.

Ručičky ukazovaly přesně jedenáct hodin.

c) くつきり 白い羽 銀 1 7 7

Kukkiri široi hane

Jasně bílá křídla

d) 人の集まりがくつきり真っ黒に立っていました。銀 1 9 6

Hito no acumari ga kukkiri makkuro ni tatteimašita.

Stála tam skupina lidí, ze které jsem rozpoznal jen černé obrysy postav.

7) GUKKIRI 『ぐっすり』 (1x)

-gijógo

-příslowečné určení způsobu

a) 童子は・・・着替えもせずにぐっすり眠ってしまった。雁 5 1

Dódži wa...kigaemo sezuni gussuri nemuttešimawareta.

Princ se ani nepřevlékl a tvrdě usnul.

8) GUTTARI 『ぐったり』 (3x)

-gijógo

-příslowečné určení způsobu

a) どの・・・ぐったりすわっています。水 3 6

Dono wa...guttari suwatteimasu.

Pán sedí k smrti unaven.

b) 姉弟は・・・めいめいぐったり席によりかかって 銀 1 6 5

Kjó dai wa...meimei guttari seki ni jorikakatte

Sourozenci se k smrti unaveni posadili.

-přísudek

c) 九万の兵というものはただ見ただけでもぐったりする。将 8 6

Kjúman no hei toiu mono wa tada mita dake demo guttari suru.

I jen při pohledu na devadesátitisícové vojsko kolabují.

9) SAPPARI 『さっぱり』 (2x)

-gijógo

-přísudek

a) 「ああ、かせぐのはゆかいだねえ、さっぱりするねえ。」といていた。象 1 3

„Á, kasegu no wa jukai dané, safari suruné,“to itteita.

Říkal: „Á, vydělávání peněz je zábava, vid'. Je to osvěžující, vid'.“

-přísloučné určení

b) 水もさっぱり飲まなくなった。将 1 0 6

Mizu mo sappari nomanaku natta.

I vodu přestal úplně pít.

10) ŠIKKARI 『しっかり』 (11x)

-gijógo

-přísloučné určení

a) しっかりしろよ。象 2 0

Šikkari širo jo.

Udělej to pořádně!

b) 將軍の両足はしっかり馬のくらについた。将 8 7

Šógun no rjóaši wa šikkari uma no kura ni cuita.

Šógun seděl tak, že měl nohy pevně přitisknuty k sedlu.

c) 青年が・・・男の子の手をしっかりひいて立っていました。銀 1 5 8

Seinen ga...otokonoko no te wo šikkari híte tatteimašita.

Mladík pevně ztisknul ruku chlapce a stál.

d) さあ、しっかり、今日は二時まで休みなしだよ。水 3 4

Sá, šikkari, kjó wa nidži made jasumi naši dajo.

Tak, pořádně. Dnes jedem do dvou hodin bez přestávky.

11) SUKKARI 『すっかり』 (39x)

-gijógo

-přísloučné určení způsobu

a) すっかり分かった。雁 4 6

Sukkari wakkata.

Úplně jsem to pochopil.

b)能は急にすっかりしずまった。雁 5 0

Kuma wa kjú ni sukkari šizumatta.

Medvěd náhle zcela ztichnul.

c)ジョバンニはすっかりあわててしまいました。銀 1 5 4

Džobanni wa sukkari awatetešimaimašita.

Giovanni úplně zpanikařil.

-gitaigo

d)そらはすっかり白くなった。水 2 8

Sora wa sukkari široku natta.

Obloha úplně zbělela.

e)もうすっかり秋だね。銀 1 3 3

Mó sukkari aki dane.

Už je opravdu podzim, vid'.

12) SOKKURI 『そっくり』 (1x)

-gitaigo

-přísloučné určení způsobu

a)いま川の流れているところに、そっくり塩水がよせたり引いたりもしていたのです。銀 1 4 2

Ima kawa no nagareteiru toko ni, sikkuri šiomizu ga josetari hítari mo šiteita no desu.

V místě, kde teď proudí řeka, dříve docházelo k přílivu a odlivu masy mořské vody.

13) DOKKARI 『どっかり』 (1x)

-gijógo

-přísloučné určení způsobu

a)主人がどっかり座った。山 6 8

Šudžin ga dokkari suwatta.

Manžel se ztěžka posadil.

14) NIKKORI 『にっこり』 (1x)

-gidžógo

-přísidek

a)将軍は三十年ぶりにっこりした。将 1 0 2

Šógun wa sandžú nen buri nikkori šita.

Šógun se po 30 letech vesele usmíval.

15) HAKKIRI 『はつきり』 (6x)

-gijógo

-příslovečné určení způsobu

a) 私は・・・その人たちの姿をはつきりと思い浮かべました。雁 4 7

Wataši wa...sono hitotači no sugata wo hakkirito omoiukabemašita.

Jasně jsem si vybavil postavu těch lidí.

b) そこで九万の軍隊は、もうりんかくもはつきりなった。将 1 0 3

Sokode kjúman no guntai wa, mó rinkaku mo hakkiri natta.

V tu chvíli se armáda čítající 90 000 mužů seřadila.

c) ジョバンニははつきりとそれを答えることができないのでした。銀 1 0 8

Džobanni wa hakkirito sore wo kotaeru koto ga dekinai no dešita.

Giovanni to nedokázal jasně zodpovědět.

-přísudek

d) 遠いものはだいだいや黄色ではつきりした。銀 1 3 2

Tói mono wa daidai ja kiiro de hakkiri šita.

Vzdálený předmět je zřetelný díky oranžové a žluté barvě.

16) BATTARI 『ばったり』 (1x)

-gitaigo

-příslovečné určení způsobu

a) 重いものが遠くの空からばったりかぶさったようにおもわれました。雁 5 7

Omoi mono ga tóku no sora kara battari kabusatta jóni omowaremašita.

Připadalo mi, že je obloha v dálce celá zakrytá něčím těžkým.

17) PAČČIRI 『ぱっちり』 (2x)

-gijógo

-příslovečné určení způsobu

a) 目をぱっちりとあいた。象 1 9

Me wo paččirito aita.

Otevřel oči dokořán.

b) 男の子がぱっちり目をあいて言いました。銀 1 6 8

Otokonoko ga paččiri me wo aite ímašita.

Chlapec otevřel oči dokořán a řekl.

18) BIKKURI 『びっくり』 (3x)

-gidžógo

-přísudek

a) 母親の馬はびっくりして高く鳴いた。雁 5 2

Hahaoja no uma wa bikkuri šite takaku naita.

Máma klisna byla překvapená a vysokým hlasem zařehkala.

b) 小十郎はびっくりして後ろを見た。山 7 5

Kodžúró wa bikkuri šite uširo wo mita.

Kodžúró byl překvapený a podíval se za sebe.

19) HISSORI 『ひっそり』 (1x)

-gitaigo

-přívlastek

a) ひっそりした台地 水 2 4

Hissori šita daiči

Ztichlá pláň

20) PITTARI 『ぴったり』 (1x)

-gijógo

-přísloučné určení způsobu

a) 小十郎はぴったり落ち着いた。山 6 4

Kodžúró wa pittari očicuita.

Kodžúró se náhle úplně uklidnil.

21) JUKKURI 『ゆっくり』 (14x)

-gijógo

-přísloučné určení způsobu

a) そいつがゆっくり顔を出した。象 8

Soicu ga jukkuri kao wo dašita.

Pomalu vykoul.

b) 雪童子がゆっくり歩いてきた。水 2 4

Jukiwarasu ga jukkuri aruitekimašita.

Sněžný princ ke mně pomalu přišel.

-gitaigo

c) 汽車はゆっくりと走っていました。1 7 8

Denša wa jukkuri hašitteimašita.

Vlak jel pomalu.

F) CVNCVri

Až na výjimky jsou onomatopoická slova této skupiny se svým řídicím členem řídicím spojeny přímo, tedy bez partikule „to“.

1) GUNNARI 『ぐんなり』 (1x)

-gijógo

-přísudek

a) 小十郎は・・・自分もぐんなりしたふうで谷をくだってゆきました。山 6 5

Kodžúró wa...džibun mo gunnari šita fúde tani wo kudatte yukimašita.

I sám Kodžúró, jako by ztratil všechnu sílu, sestupoval dolů do údolí.

2) ŠONBORI 『しょんぼり』 (2x)

-gidžógo

-příslovečné určení způsobu

a) 童子はしょんぼり庭から道に出られた。雁 5 5

Dódži wa šonbori niwa kara miči ni derareta.

Princ vyšel ze zahrady jako by bez života.

b) その前にしょんぼり一人の子供が立ってこっちを見ていた。銀 1 7 8

Sono mae ni šonbori hitori no kodomo ga tatte kočči wo miteita.

Ještě před tím se jedno dítě jako by bez života zvedlo a dívalo se sem.

3) BONJARI 『ぼんやり』 (34x)

-gijógo

-pokud Mijazawa Kendži hovoří o Mléčné dráze, velmi často se o ní vyjadřuje jako o rozmazané bílé věci

-příslovečné určení

a) 小十郎はやっぱりぼんやり立っていた。山 7 2

Kodžúró wa jappari bonjari tatteita.

Přesně jak jsem si myslel, Kodžúró tam odevzdaně stál.

b) ジョバンニもぼんやり答えていました。銀 1 3 9

Džobanni mo bonjari kotaeteimašita.

I Giovanni odověděl vágně.

-přísudek

c) 将軍はしばらくぼんやりしていた。将 8 8

Šógun wa šibaraku bonjari šiteita.

Šógun chvílku nic nedělal a jen tam bezmyšlenkovitě stál.

-gitaigo

-přívlastek

d) ぼんやりしろいものが本当は何かご承知ですか。銀 1 0 7

Bonjari široi mono ga hontó wa nanika gošóči desuka.

Víte, co doopravdy je ta rozmazaná bílá věc?

e) このぼんやりと白い銀河を大きないい望遠鏡で見ました。銀 1 0 9

Kono bonjarito široi ginga wo ókina ii bóenkjó de mimašita.

Tuto nejasně bílou Mléčnou dráhu jsem viděl velkým a dobrým dalekohledem.

G) CVQCV

Tato skupina onomatopoických slov napodobuje děj (popř. činnost), který se stal najednou a rychle. Se svým členem řídícím jsou spojeny partikulí „to“.

1) PITTATO 『ぴった』 (2x)

-gitaigo

-přísluvečné určení způsobu

a) そいつが地べたへつくつかないうちに、**ぴった**とおさえちまうんです。銀 1 4 6

Soicu ga džibeta he cukuka cukanai uči ni, pittato osaečimau n desu.

Ještě než se volavky stačí dotknout povrchu, tak je pořádně přitisknu tak, že nemohou utéct.

b) インデアンは**ぴった**と立ちどまりました。銀 1 7 7

Indean wa pittato tačidomarimašita.

Indián se najednou úplně zastavil.

2) Reduplikovaná onomatopoická slova

A) (C)VCV(C)VCV

Pokud budeme onomatopoická slova posuzovat z morfologického pohledu, tak právě tato skupina onomatopoických slov je v japonštině nejrozšířenější. Také Mijazawa Kendži se nejčastěji uchyluje k použití onomatopoických slov z této skupiny. Pravidelné opakování celého základu pak naznačuje, že se nejedná o jednorázový děj či činnost. Naopak daná činnost či děj probíhal po určitou dobu.

V případě, že onomatopoické slovo rozvíjí sloveso, je s ním většinou spojeno přímo, tedy bez použití partikule. V případě, že stojí ve funkci přívlastku a rozvíjí jméno, je s ním často spojeno partikulí „no“.

1) UROURO 『うろうろ』 (2x)

-gijógo

-přísudek

a) そこらをうろうろするだけだ。象 2 1

Sokora wo urouro suru dake da.

Jen se tam tak bezcílně poflakuje.

-příslowečné určení

b)そこらをうろうろ歩いている。将 8 9

Sokora wo urouro aruiteiru.

Bezcílně se tam procházel.

2) OZUOZU 『おずおず』 (1x)

-gijógo

-přísudek

a)赤ひげの人が、少しおずおずしながら、二人に聞きました。銀 1 4 5

Akahige no hito ga, sukoši ozuozu šinagara, futari ni kikimašita.

Muž s červenými vousy se jich trochu nejistě zeptal. (Bál se, že by je mohl rozzlobit.)

3) KASAKASA 『かさかさ』 (2x)

-giongo

-příslowečné určení

a)葉が黄色にかれてカサカサ落ちた。雁 5 3

Ha ga kiiro ni karete kasakasa očita.

Listy zežloutly a se šustěním opadávaly.

-gitaigo

-přívlastek

b)将軍はかさかさうすい麻を着た。将 1 0 4

Šógun wa kasakasa usui asa wo kita.

Šógun měl na sobě tenký kabát z hrubé tkaniny.

4) GASAGASA 『がさがさ』 (3x)

-gijógo

-přísudek

a)おっかさんの手はそんなにガサガサしているのでしょうか。雁 5 4

Okkasan no te wa sonnani gasagasa šiteiru no dešó.

Maminčiny ruce jsou až tak rozpraskané, že?

-přívlastek

b) **がさがさ**した声が、二人の後ろで聞こえました。銀 1 4 4

Gasagasa šita koe ga, futari no uširo de kikoemašita.

Uslyšeli za sebou chraptící hlas.

-gitaigo

-předmět

c)そこを**がさがさ**三里ばかり行くと・・・山 6 0

Soko wo gasagasa sanri bakari ikuto

Když projdeme ty tři *ri* vyprahlé půdy, tak...

5) GATAGATA 『がたがた』 (3x)

-gijógo

-přísloučné určení

a)にわか**にがたがた**ふるえだす。象 1 0

Niwaka ni gatagata furuedasu.

Náhle se začal třást strachem.

b)男の子がひどくびっくりしたような顔をして**がたがた**ふるえて 銀 1 5 8

Otokonoko ga hidoku bikkuri šita jóna kao wo šite gatagata furuete

Chlapec se zatvářil velmi překvapeně a začal se třást strachy.

6) GAČIGAČI 『がちがち』 (1x)

-gijógo

-přísloučné určení

a)雪狼は小さな枝を**がちがち**かじりました。水 2 6

Jukioino wa čísana eda wo gačigači kadžirimašita.

Sněžný vlk ohryzal malou větvičku.

7) GABUGABU 『がぶがぶ』 (1x)

-gijógo

-přísloučné určení

a)将軍は水を**がぶがぶ**飲んでいた。将 1 0 6

Šógun wa mizu wo gabugabu nondeita.

Šógun hltavě pil vodu.

8) GIKUGIKU 『ぎくぎく』 (1x)

-gijógo

-příslopečné určení

a)私は老人の高いのどぼとけのぎくぎく動くのを見た。雁 3 9

Wataši wa ródžin no takai nodobotoke no gikugiku ugoku no wo mita.

Viděl jsem, jak se velký ohryzek starého muže se mírně pohyboval.

9) GIČIGIČI 『ぎちぎち』 (2x)

-giongo

-příslopečné určení

a)馬は歩くたびにひざがぎちぎち音がした。将 8 4

Uma wa aruku tabi ni hiza ga gičigiči oto ga šita.

Když kůň šel, vrzala mu kolena.

b)あんなにぎちぎちきしんだひざが今では鳴らなくなった。将 1 0 0

Annani gičigiči kišinda hila ga ima de wa naranaku natta.

Až tak vrzající kolena (koně) teď vrzat přestala.

10) KIŠIKIŠI 『きしきし』 (1x)

-gitaigo

-přísudek

a)砂を一つまみ、手のひらに広げ、指できしきしさせながらゆめのようにいっているのでした。銀 1 3 9

Suna wo hitocumami, te no hira ni hiroge, jubi de kišikiši sasenagara jume no jóni itteiru no dešita.

Vzal si špetku písku, rozprostřel ji na dlani a tře je prstem, říkal jako by ve snu. (Skřípání zrníček.)

11) GIZAGIZA 『ぎざぎざ』 (1x)

-gitaigo

-přívlastek

a)ぎざぎざの黒いくるみの実をもちながら、またさっきの方へ近寄ってゆきました。銀 1 4 0

Gizagiza no kuroi kurumi no mi wo močinagara, mata sakki no hó he čikajotte jukimašita.

Zatímco drželi zvrásněné jádro vlašského ořechu, přibližovali se k místu, kde byli před tím.

12) KJOROKJORO 『きよろきよろ』 (1x)

-gijógo

-příslowečné určení

a) 子供はきよろきよろあちこちを見まわしている。水 2 7

Kodomo wa kjorokjoro ačikoči wo mimawašiteiru.

Dítě se zvědavě rozhlíželo na všechny strany.

13) KIRAKIRA 『きらきら』 (2x)

-gitaigo

-příslowečné určení

a) 川がきらきらひかっていた。水 2 6

Kawa ga kirakira hikatteita.

Hladina řeky se třpytila.

b) 木は・・・きらきら燃えて光っているのです。銀 1 7 4

Ki wa...kirakira moete hikatteiru no dešita.

Stromy oslnivě hořely a svítily.

14) GIRAGIRA 『ぎらぎら』 (4x)

-gitaigo

-přívlastek

a) ちぢれたぎらぎらの雲をこえて 水 2 3

Čidžireta giragira no kumo wo koete

Překonal třpytící se načechraný mrak.

b) ギラギラのお日さまがおのぼりになりました。水 3 7

Giragira no ohisama ga onobori ni narimašita.

Zářící slunce vyšlo na oblohu.

-příslowečné určení

c) ぎらぎら光る黄金の目も見えます。水 2 9

Giragira hikaru kin no me mo miemasu.

Jsou vidět také zářící zlatavé oči.

d) 雪はまるで寒水石というふうにギラギラ光っていた。山 7 5

Juki wa marude kansuiseki to iu fúni giragira hikatteita.

Sníh se blyštivě třpytil jako studený kámen.

15) KUŠAKUŠA 『くしゃくしゃ』 (4x)

-gitaigo

-přísluvečné určení

a) オツベルはケースをにぎったまま、もうくしゃくしゃにつぶれていた。象 2 1

Ocuberu wa késu wo nigitta mama, mó kušakuša ni cubureteita.

Ocuberu pevně držel pouzdro v ruce a postupně jej rozmačkával.

-přívlastek

b) くしゃくしゃのしゅう曲をあらわしました。銀 1 3 9

Kušakuša no šúkjoku wo arawašimašita.

Bylo vidět mnoho neuspořádaných zlomů v půdě.

-gidžógo

-přísluvečné určení

c) オツベルは顔をくしゃくしゃにして、真っ赤になって 象 1 1

Ocuberu wa kao wo kušakuša ni šite, makka ni natte

Ocuberu se zamračil a zčervenal ve tváři.

-předmět

d) 将軍はわざとくしゃくしゃ顔をしかめた。将 8 4

Šógun wa wazato kušakuša kao wo šikameta.

Šógun se schválně zamračil.

16) GUZUGUZU 『ぐずぐず』 (1x)

-gijógo

-přísudek

a) ひゅう、なにをぐずぐずしているの。水 2 8

Hjú, nani wo guzuguzu šiteiruno.

Fúú, co si to tam říkáš pod vousy?

17) KUCUKUCU 『くつつ』 (1x)

-giseigo

-přísluvečné určení

a) ジョバンニはそっちを見上げてくつくつ笑いました。銀 1 5 5

Džobanni wa sočči wo miagete kucukucu waraimašita.

Giovanni se podíval tam nahoru a pochechtával se.

18) GURAGURA 『ぐらぐら』 (1x)

-gitaigo

-příslowečné určení způsobu

a) まもなく地面はぐらぐらとゆられた。象 2 0

Mamonaku džimen wa guragurato jurareta.

Země se na chvílku strašně otřásala.

19) KURUKURU 『くるくる』 (5x)

-gitaigo

-příslowečné určení

a) 小十郎は胆をくるくる丸め背中に背負った。山 6 5

Kodžúrú wa i wo kurukuru kurume senaka ni seotta.

Kodžúrú si obtočil medvědí žlučník kolem krku a nesl ho.

b) 球が輪になってしずかにくるくとまわっていました。銀 1 5 3

Tama ga wa ni natte šizuka ni kurukuruto mawatteimašita.

Z koulí se staly prstence a potichu se otáčely dokola.

d) 鳥取りは・・・それをくるくる包んで 銀 1 5 6

Toritori wa...sore wo kurukuru cucunde

Lovec ptáků to obalil kolem dokola.

-přívlastek

e) 皮もくるくるコルクぬきのような形になりました。銀 1 6 8

Kawa mo kurukuru korukunuki no jóna katači ni narimašita.

I slupka dostala tvar podobný kulatému otvíráku na lahve.

20) GURUGURU 『ぐるぐる』 (4x)

-gijógo

-příslowečné určení způsobu

a) 象はヘイのまわりをぐるぐる走っているらしい。象 2 0

Zó wa hei no mawari wo guruguru hašitteiru raší.

Sloni prý běhají dokola kolem zdi.

b)みんなと手をつないでぐるぐるにわたこのやぶをまわって 銀 1 6 0

Minna to te wo cunaide guruguru niwatoko no jabu wo mawatte

Vzal jsem je všechny za ruce a obcházel jsem dokola bezinkové houští.

-gitaigo

c)その葉はぐるぐるにちぢれて 銀 1 7 4

Sono ha wa guruguru ni čidžirete

Ty listy se zkroutily.

22) KOCUKOCU 『こつこつ』 (1x)

-giongo

-přísloučného určení způsobu

a)ジョバンニは足をこつこつ鳴らした。銀 1 3 2

Džobanni wa aši wo kocukocu narašita.

Giovanni zadupal, až to zadunělo.

23) GOČAGOČA 『ごちゃごちゃ』 (1x)

-gijógo

-přísloučného určení způsobu

a)そして昔はその辺にはくまがごちゃごちゃいたそうだ。山 6 1

Sošite mukaši wa sonohen ni wa kuma ga gočagoča ita sóda.

Dřív tady v okolí prý žila spousta medvěďů.

24) KOTOKOTO 『ことこと』 (1x)

-giongo

-přísloučného určení způsobu

a)馬どもがひづめをことこと鳴らした。将 9 8

Umadomo ga hizume wo kotokoto narašita.

Koně se rozešli a bylo slyšet klapání podkov.

25) GOTOGOTO 『ごとごと』 (2x)

-giongo

-přívlastek

a) ごとごとなる汽車のひびきが聞こえてきました。銀 1 4 6

Gotogoto naru kiša no hibiki ga kikoetekimašita.

Uslyšeli jsme zvuk pomalu jedoucího parního vlaku.

-gijógo

-přísudek

b) 弟子は隣の部屋へ入って行って、しばらくごとごとしていたが、まもなく赤い小さな餅を、さらにのっけて帰ってきた。将 9 9

Deši wa tonari no heja he haitte itte, šibaraku gotogoto šiteitaga, mamonaku akai čísana moči wo sara ni nokkete kaette kita.

Žák odešel do vedlejší místnosti, kde chvíli připravoval rýžové koláčky. Ty pak dal na talíř a vrátil se.

26) GORIGORI 『ごりごり』 (1x)

-gitaigo

-přívlastek

a) すがめのあかぐろいごりごりした親父でした。山 6 1

Sugame no akagurui gorigori šita čičioja.

Můj otec vždy šilhal závistí a na vše se díval úkosem, oči podlité krví.

27) ZABUZABU 『ざぶざぶ』 (1x)

-gitaigo

-příslovné určení způsobu

a) ポー先生は薬をかぶとの上からざぶざぶかけて 将 9 5

Pó sensei wa kusuri wo kabuto no ue kara zabuzabu kakete

Učitel Pó nalil velké množství léku nahoru na vojenský klobouk.

28) SAJASAJA 『さやさや』 (1x)

-gitaigo

-příslovné určení způsobu

a) 木がさやさや風にゆらぎました。銀 1 7 4

Ki ga sajasaja kaze ni juragimašita.

Stromy zlehka šelestily ve větru.

29) ZAWAZAWA 『ざわざわ』 (4x)

-giongo

-příslowečné určení způsobu

a)すすきがざわざわ鳴りました。銀 1 3 7

Susuki ga zawazawa narimašita.

Ozdobnice (tráva) šustila ve větru.

-citace

b)ひとびとのざわざわいう声を聞きました。銀 1 8 4

Hitobito no zawazawa iu koe wo kikimašita.

Slyšel jsem hlučné lidské hlasy.

-gitaigo

c)町中にわかにざわざわした。将 8 0

Mačidžú niwaka ni zawazawa šita.

Ve městě najednou začalo být velmi hlučno.

30) ŠIKUŠIKU 『しくしく』 (1x)

-giseigo

-příslowečné určení způsobu

a)女の子は・・・手を顔にあててしくしく泣いてしまいました。銀 1 6 0

Onnanoko wa...te wo kao ni atate šikulku naitešimaimašita.

Dívka si rukama zakryla obličej a tiše vzlykala.

31) ŠIGEŠIGE 『しげしげ』 (3x)

-gijóg

-příslowečné určení způsobu

a)母親の熊はまだしげしげみつめていた。山 6 5

Hahaoja no kuma wa mada šigešige micumeteita.

Máma medvědice je ještě upřeně sledovala.

b)博士は・・・しばらくしげしげジョバンニを見ていた。銀 1 9 8

Hakase wa...šibaraku šigešige Džobanni wo miteita.

Doktor se chvíli na Giovanniho upřeně díval.

32) DŽABUDŽABU 『じゃぶじゃぶ』 (2x)

-gitaigo

-příslowečné určení způsobu

a)先生は続けてじゃぶじゃぶ洗っている。将 9 5

Sensei wa cuzukete džabudžabu aratteiru.

Učitel to dál pořádně umývá. (Používá velké množství vody.)

33) ŠIRAŠIRA 『しらしら』 (1x)

-gitaigo

-příslowečné určení způsobu

a)天の川がしらしらと南から北へわたっているのが見えました。銀 1 2 6

Ama no gawa širaširato minami kara kita he watatteiru no ga miemašita.

Viděl jsem, jak se od jihu k severu rozprostírá bílá Mléčná dráha.

34) SEKASEKA 『せかせか』 (1x)

-gijógo

-příslowečné určení způsobu

a)一人の子供が・・・せかせかうちの方へ急いでおりました。水 2 3

Hitori no kodomo ga...sekaseka uči no hó he isoide orimašita.

Jedno dítě se snažilo chvátat a nervózně sestupovalo směrem k nám.

35) SOROSORO 『そろそろ』 (2x)

-gijógo

-příslowečné určení způsobu

a)そろそろと小十郎は後退りした。山 6 7

Sorosoroto Kodžúró wa atozusari šita.

Kodžúró ho pomaličku následoval.

b)年取った女の人がそろそろとでてきました。銀 1 2 3

Tošitotta onnanohito ga sorosoroto detekimašita.

Objevila se stará paní a velmi pomalu ke mně přišla.

36) SOWASOWA 『そわそわ』 (1x)

-gidžógo

-příslowečné určení způsobu

a)女の子はそわそわ立ってたくを始めました。銀 1 8 5

Onnanoko wa sowasowa tatte šitaku wo hadžimemašita.

Dívka se nervózně postavila a začala s přípravami.

37) DABUDABU 『だぶだぶ』 (1x)

-gitaigo

-přívlastek

a) **だぶだぶ**の白いシャツを着た人 銀 1 1 2

Dabudabu no široi šacu wo kita hito

Člověk, který měl na sobě příliš velkou, bílou košili.

38) ČIRAČIRA 『ちらちら』 (13x)

-gitaigo

-příslowěčné určení způsobu

a) 果樹が**ちらちら**ゆすれました。雁 4 7

Kadžu ga čiračira jusuremašita.

Ovocný strom se občas zatřásl.

b) 星が**ちらちら**またたいて、銀 1 2 8

Hoši ga čiračira matataite

Hvězdy se třpytily na obloze.

-gijógo

c) 鳥取りは**ちらちら**こっちを見えています。銀 1 5 6

Toritori wa čiračira kočči wo miteimasu.

Lovec ptáků se sem po očku dívá. (Letmo.)

d) りすが顔をそのなかから**ちらちら**のぞいているだけでした。銀 1 9 0

Risu ga kao wo sono naka kara čiračira nozoiteiru dake dešita.

Veverka odtud jen občas zvědavě povystrčila hlavu.

39) CUJACUJA 『つやつや』 (1x)

-gitaigo

-přívlastek

a) **つやつや**した黒い髪の子。銀 1 5 8

Cujacuja šita kuroi kami no otokonoko

Chlapec s lesklými černými vlasy

39) CURACURA 『つるつる』 (2x)

-gijógo

-přívlastek

a) 小十郎は真っ青なつるつるした空を見上げました。山 7 4

Kodžúró wa massaona curucuru šita sora wo miagemašita.

Kodžúró vzhlédl ke krásné modré obloze úplně bez mráčků.

-gitaigo

b) 瀬戸物のつるつるした標札 銀 1 4 0

Setomono no curucuru šita hjósacu

Hladký štítek porcelánu

40) DOKADOKA 『どかどか』 (1x)

-gijógo

-přívlastek

a) ジョバンニはどかどかするからだを、つめたい草に投げました。銀 1 2 7

Džobanni wa dokadoka suru karada wo, cumetai kusa ni nagemašita.

Provlhlý Giovanni se složil do studené trávy.

41) DOKIDOKI 『どきどき』 (3x)

-gidžógo

-přísudek

a) 町の人たちが、まるでどきどきやりながら、矢を射る穴からのぞいてみた。将 8 0

Mači no hitotači ga, marude dokidoki jarinagara, ja wo iru ana kara nozoitemita.

Obyvatelé města se se strachem zkusili podívat skrze díru, kterou se vystřelují šípy.

b) ジョバンニはまるでどきどきして 銀 1 3 3

Džobanni wa marude dokidoki šite

Giovanni jako by se bál.

42) DOKIMAGI 『どきまぎ』 (1x)

-gidžógo

-přísudek

a) ジョバンニはもうどきまぎして真っ赤になってしまった。銀 1 0 8

Džobanni wa mó dogimagi šite makka ni nattešimaimašita.

Giovanni byl již velice rozrušen a zčervenal.

43) DOKUDOKU 『どくどく』 (1x)

-gijógo

-přísluvečné určení

a)熊はどたっとたおれ赤黒い血をどくどく吐いた。山 6 4

Kuma wa dotatto taore akaguri či wo dokudoku haita.

Medvěd se s řachnutím svalil a z tlamy se mu řinula tmavě rudá krev.

44) DOŠIDOŠI 『どしどし』 (5x)

-gijógo

-přísluvečné určení

a)象がどしどしなだれこむ。象 2 1

Zó ga došivši nadarekomu.

Sloni se sem rychle ženou.

b)將軍は・・・どしどし廊下へ入っていく。将 9 0

Šógun wa...došidoši róka he haitte iku.

Šógun rychle vešel do předsíně a pokračuje dál.

c)ジョバンニはどしどし学校の門を出てきました。銀 1 1 2

Džobanni wa došidoši gakkó no mon wo detekimašita.

Giovanni rychle prošel školní branou a přišel ke mně.

-gitaigo

d)どうして・・・人へどしどし売れないか。山 7 1

Dóšite ...hito he došidoši urenaika.

Proč se lidem nebudou prodávat jedno za druhým?

45) TOPOTOPO 『とぽとぽ』 (1x)

-gijógo

-přísluvečné určení

a)老人は・・・私の来た方の荒地にとぽとぽあるきだしました。雁 5 9

Ródžin wa...wataši no kita hó no areči ni tobotobo arukidašimašita.

Stařec se rozvláčně vydal směrem, ze kterého jsem já přišel.

46) NIKONIKO 『にこにこ』 1x

-gijógo/gidžógo

-příslovečné určení

a) 童子は初めからおしまいまでにこにこ笑っておられました。雁 4 8

Dódži wa hadžime kara ošimai made nikoniko waratteoraremašita.

Princ se od začátku do konce vesele usmíval.

47) NIJANIJA 『にやにや』 (1x)

-gijógo/gidžógo

-příslovečné určení

a) 燈台守は、にやにや笑いました。銀 1 5 0

Tódaimori wa, nijanija waraimašita.

Strážce svítilny se ušklíbl.

48) NJOKINJOKI 『によきによき』 (1x)

-gitaigo

-příslovečné určení

a) まわりをずうっと高い雪の峰がによきによきつつたっていた。山 7 5

Mawari wo zútto takai juki no mine ga njokinjoki cuttatteita.

Do velké výšky majestátně se tyčící vrcholky hor pokryté sněhem se začaly jeden za druhým objevovat.

49) NOKONOKO 『のこのこ』 (1x)

-gijógo

-příslovečné určení

a) 象はこのこあがってきた。象 9

Zó wa nokonoko agatte kita.

Slon bezstarostně přišel nahoru.

50) NOSONOSO 『のそのそ』 (1x)

-gijógo

-příslovečné určení

a) 象はそのそ鍛冶場へ行って、象 1 5

Zó wa nosonosó kadžiba he itte

Slon šel pomalinku do kovárny

51) NORONORO 『のろのろ』 (1x)

-gijógo

-přívlastek

a) 犬は・・・淵のろのろした気味の悪いところをもう一生懸命に泳いでやっと向こうの岩にのぼって山62

Inu wa...fuči no noronoro šita kimi no warui toko wo mó iššókenmei ni ojoide jatto mukó no iwa ni nobotte.

Konečně se psu podařilo proplavat pochmurnými hlubinami neutěšených vod a stanout na pevné zemi.

52) MUŠAMUŠA 『むしやむしや』 (1x)

-gijógo

-příslvečné určení

a) ジョバンニは窓のところからトマトの皿をとってパンと一緒にしばらくむしやむしや食べました。銀115

Džobanni wa mado no tokoro kara tomato no sara wo totte pan to iššoni šibaraku mušamuša tabemašita.

Jovanni vzal z okna talíř s rajčaty a chvíli je společně s chlebem hltal.

53) MEČAMEČA 『めちやめちや』 (1x)

-gitaigo

-jmenná část přísudku jmenného se sponou

a) 小さな木などは根こぎになり、やぶやなにかもめちやめちやだ。象18

Čísana ki nado wa nekogi ni nari, jabu ja nanikamo mečameča da.

I malé stromky byly vyvráceny a také nejrůznější mláží bylo pošlapáno.

54) MODŽIMODŽI 『もじもじ』 (2x)

-gidžógo

-příslvečné určení

a) カムパネラはやはりもじもじ立ち上がったままやはり答えができなませんでした。銀109

Kamupanera wa jahari modžimodži tačiagatta mama jahari kotae ga dekimasendešita.

Přesně jak jsem předpokládal, Campanela tam stál v rozpacích a nedokázal odpovědět.

b) ジョバンニはもじもじしていました。銀154

Džobanni wa modžimodži šiteimašita.

Giovanni byl na rozpacích.

55) MODŽAMODŽA 『もじゃもじゃ』 (1x)

-gitaigo

-podmět

a)そんならわしの顔からはえた、このもじゃもじゃはどうじゃろう。将 9 7

Sonnara waši no kao kara haeta, kono modžamodža wa dódaró.

Jak vypadám, když mi narostlo tolik vousů.

56) PAKAPAKA 『ぱかぱか』 (1x)

-gijógo

-přísloučné určení

a)將軍はぱかぱか馬をならしては行っていった。将 9 1

Šógun wa pakapaka uma wo narašite haitte itta.

Šógun pobídl koně a vjel dovnitř.

57) HAKIHAKI 『はきはき』 (2x)

-gijógo

-přísloučné určení

a)ジョバンニは学校に出てももう皆ともはきはき遊ばないで 銀 1 0 9

Džobanni wa gakkó ni detemo mó minna to hakihaki asobanaide

Když Giovanni vyšel ze školy, už si se všemi bezstarostně nehrál.

b)後ろの方で誰かとしよりらしい人のいま目が覚めたというふうではきはき話している声があった。銀 1 7 6

Uširo no hó de dareka tošijoriraší hito no ima m ega sameta toiu fú de hakihaki hanašiteiru koe ga šimašita.

Vzadu jsem slyšel hlas staršího člověka, který jako by se právě vzbudil, rychle a názorně něco říkal.

58) BASABASA 『ばさばさ』 (2x)

-gitaigo

-přívlastek

a)彼はばさばさの髪をうずまかせて 水 3 5

Kare wa basabasa no kami wo uzumakasete

Rozcuchané vlasy si obtáčel kolem prstů.

b)彼はばさばさのマントを着て 銀 1 4 9

Kare wa basabasa no manto wo kite

Vzal si na sebe příliš velký kabát.

59) PAŠAPAŠA 『ばしゃばしゃ』 (1x)

-gijógo

-příslopečné určení

a)将軍は両足を両手でばしゃばしゃたたいた。将 1 0 0

Šógun wa rjóaši wo rjóte de pašapaša tataita.

Šógun si oběma rukama poplácával obě nohy.

60) PATAPATA 『ばたばた』 (2x)

-giongo

-citace

a)その間には、ばたばたいう、太古の類の音もする。将 8 0

Sono aida ni wa, patapata iu, taiko no rui no oto mo suru.

Mezitím se ozýval také zvuk bubnů taiko.

-předmět

b)白や朱の旗を、風にばたばたいわせていた。将 7 8

Širo ja šu no hata wo, kaze ni patapata iwaseteita.

Bílá a červená vlajka se plápolavě třepetaly ve větru.

61) BATABATA 『ばたばた』 (1x)

-gijógo

-přísudek

a)将軍はまた手をばたばたして 将 8 7

Šógun wa mata te wo batatabata šite

Šógun zuřivě zamával rukou.

62) PAČIPAČI 『ぱちぱち』 (2x)

-gitaigo

-příslopečné určení

a)もみは夕立かあられのように、パチパチ象にあたるのだ。象 1 0

Momi wa júdačika arareru no jóni, pačipači zó ni ataru no da.

Větve jedlí šlehalý slona tak rychle a zběsile, jako když večer padají kroupy.

b)ぱちぱち顔へあたるんだ。象 2 1

Pačopači kao he ataru n da.

Střílí nám na obličej ránu jednu za druhou.

64) BAČABAČA 『ぱちゃぱちゃ』 (1x)

-gitaigo

-příslowečné určení

a)小十郎は谷をぱちゃぱちゃ渡った。山 7 1

Kodžúró wa tani wo bačabača watatta.

Kodžúró, stříkaje vodu na všechny strany, přeplaval údolí.

65) BARABARA 『ばらばら』 (1x)

-gijógo

-příslowečné určení

a)子供らが叫んでばらばら走ってきた。雁 4 8

Kodomora ga sakende barbara hašitte kita.

Děti ječíce ke mně postupně přiběhly.

66) PIKAPIKA 『ぴかぴか』 (1x)

-gitaigo

-příslowečné určení

a)草のなかには、ぴかぴか青びかりを出す小さな虫もいた。1 2 6

Kusa no naka ni wa, piknika aobikari wo dasu čísana muši mo ita.

V trávě byl i malý brouk, který vyzařoval modré světlo.

67) PIKUPIKU 『ぴくぴく』 (1x)

-gijógo

-přísidek

a)その人はほおをぴくぴくしながら返事しました。銀 1 4 5

Sono hito wa hó wo pikniku šinagara henži wo šimašita.

Ten člověk, chvějíc se ve tváři, odpověděl.

68) BIKUBIKU 『びくびく』 (2x)

-gijógo

-příslowečné určení

a) 子供は口をびくびくまげて泣いた。水 3 2

Kodomo wa kuči wo bikubiku magete naita.

Dítěti cukaly koutky a pak se rozbrečelo.

b) 将軍もすっかりあわてて赤くなり、口をびくびく横に曲げた。将 8 7

Šógun mo sukkari awatete akaku nari, kuči wo bikubiku joko ni mageta.

I šógun úplně zpanikařil, zrudnul ve tváři a strachem mu cukaly koutky.

69) HISOHISO 『ひそひそ』 (1x)

-gijógo

-příslowečné určení

a) 女たちが何かひそひそ話している。銀 1 9 4

Onnatači ga nanika hisohiso hanašiteiru.

Ženy si tam něco šeptem říkají.

70) HIRAHIRA 『ひらひら』 (3x)

-gijógo

-příslowečné určení

a) こうもりがひらひらと飛んできました。雁 4 7

Kómori ga hirahira to tonde kimašita.

Netopýr sem připlachtil.

-gitaigo

-přívlastek

b) ひらひらひかる三角旗。将 8 0

Hirahira hikaru sankaku hata

Třícípá třpytící se vlajka

-přísudek

c) 黄色な旗がひらひらした。将 8 6

Kiirona hata ga hirahira šita.

Žlutá vlajka plápolala ve větru.

71) FUSAFUSA 『ふさふさ』 (1x)

-gijógo

-přísloučné určení

a)馬はしっぽを、ふさふさ振っている。将 1 0 0

Uma wa šippo wo fusafusa futteiru.

Kůň vesele vrtěl ocasem.

72) BUCUBUCU 『ぶつぶつ』 (1x)

-gijógo

-přísloučné určení

a)大工は後でぶつぶつ言った。将 8 9

Daiku wa atode bucubucu itta.

Řezbář potom šeptem řekl.

73) FURAFURA 『ふらふら』 (2x)

-gijógo

-přísloučné určení

a)象はふらふらたおれて、象 1 6

Zó wa furafura taorete

Slon se chvíli potácel, až se svalil.

b)つるがふらふらと落ちてきた。銀 1 7 7

Curu ga buraburato očite kita.

Jeřáb sem potácivě spadl.

74) BURABURA 『ぶらぶら』 (2x)

-gijógo

-přísloučné určení

a)オツベルは・・・両手を背中に組み合わせて、ぶらぶらいたりきたりする。象 8

Ocuberu wa...tjóte wo senaka ni kumiawasete, burabura ittari kittari suru.

Ocuberu spojil ruce za zády a bezmyšlenkovitě bloumal sem a tam.

-přísudek

b)馬は・・・頭をぶらぶらした。将 9 8

Uma wa...atama wo burabura šita.

Kůň pokýval hlavou.

75) BURUBURU 『ぶるぶる』 (1x)

-gijógo

-příslvečné určení

a)童子はぶるぶるゆれて・・・雁 4 9

Dódži wa buruburu jurete

Princ se strašně třásl.

76) FUWAFUWA 『ふわふわ』 (2x)

-gijógo

-příslvečné určení

a)皆ふわふわ飛び出した。将 1 0 2

Minna fuwafuwa tobidašita.

Všichni s lehkostí vyskočili.

-přívlastek

-gitaigo

b)ふわふわのお菓子 水 3 6

Fuwafuwa no okaši

Nadýchané dortíky

77) HETOHETO 『へとへと』 (1x)

-gijógo

-příslvečné určení

a)犬もへとへとに疲れた。山 6 5

Inu mo hetoheto cukareta.

I pes byl k smrti unaven.

78) BEROBERO 『べろべろ』 (3x)

-gijógo

-příslvečné určení

a)ゆきおいのがべろべろ真っ赤な舌を吐いた。水 2 4

Jukioino ga berobero makkana šita wo haita.

Sněžný vlk měl rudý jazyk vyplazený až na vestu.

b)熊はなめとこ山で赤い舌をべろべろ吐いて谷をわたった。山 6 0

Kuma wa nametoko jama de akai šita wo berobero haite tani wo watatta.

Medvěd se přebrodil údolím u hory Nametoko, červený jazyk až na vestě.

79) POKAPOKA 『ぽかぽか』 (1x)

-gijógo

-příslvečné určení

a)熊の子供らがすもうをとっておしまいぽかぽかなぐりあった。山 6 1

Kuma no kodomo ga sumó wo totte ošimai pokapoka naguriatta.

Když medvíďata přestala zápasit v sumó a navzájem se boxovala.

80) HOKUHOKU 『ほくほく』 (2x)

-gijógo

-přívlastek

a)オツベルは・・・ぞうきんほどあるオメレツの、ほくほくしたのを食べるのだ。象 8

Ocuberu wa...zókin hodo aru omerecu no, hokuhoku šita no wo taberu no da.

Ocuberu jí tak akorát ohřátou omeletu, která je tlustá jako hadr na úklid. (Hodně tlustá)

-přísudek

b)鳥取りはすっかり注文どおりだというようにほくほくしました。銀 1 5 1

Toritori wa sukkari čúmon dóri da to iu jóna hokuhoku šimašita.

Lovec ptáků byl spokojen jako by vše šlo přesně podle požadavků.

81) BOSABOSA 『ぼさぼさ』 (2x)

-gitaigo

-přívlastek

a)ぼさぼさの灰のような雲 水 3 4

Bosabosa no hai no jóna kumo

Jakoby neuspořádaný šedý mrak

-gijógo

-přísudek

b) 兵隊たちが、みな灰色で**ぼさぼさ**して、なんだか煙のようなのだ。将 8 0

Heitaitači ga, mina haiiro de bosabosa šite, nandaka kemuri no jó nano da.

Vojáci se ledabylye poflakovali a připomínali mi tak šedý kouř.

82) BOČABOČA 『ぼちゃぼちゃ』 (1x)

-gijógo

-přísllovečné určení

a) 小十郎が**ぼちゃぼちゃ**谷をこいでいた。山 6 2

Kodžúró ga bočaboča tani wo koideita.

Stříkaje na všechny strany vesloval údolím.

83) BOTOBOTO 『ぼとぼと』 (1x)

-gijógo

-přísllovečné určení

a) 小十郎は血で毛が**ぼとぼと**ふさになった毛皮を谷であらった。山 6 5

Kodžúró wa či de ke ga botoboto fusa ni natta kegawa wo tani de aratta.

Kodžúró umyl kožich s chuchvalci krve v potoce.

84) BOJABOJA 『ぼやぼや』 (3x)

-gitaigo

-přívlastek

a) **ぼやぼや**した灰色の髪 水 2 3

Bojaboja šita haiiro no kami

Rozčepýřené šedé vlasy.

b) 雪狼のが・・・すぐ**ぼやぼや**の雪雲をふんで 水 2 4

Jukioino ga...sugu bojaboja jukigumo wo funde

Sněžný vlk pošlapal beztvary sněžný mrak.

c) **ぼやぼや**冷たい白髪 水 2 9

Bojaboja cumetai širaga

Rozčepýřené studené bílé vlasy

85) BOROBORO 『ぼろぼろ』 (1x)

-gitaigo

-přívlastek

a)茶色の少しぼろぼろの外套を着た人 銀 1 4 4

Čairo no sukoši boroboro no gaitó wo kita hito.

Člověk, který měl na sobě hnědý, trochu ošuntělý kabát.

86) JURAJURA 『ゆらゆら』 (2x)

-gitaigo

-příslowečné určení

a)青いほのおがゆらゆらと燃えた。水 3 7

Aoi honoo ga jurajurato moeta.

Modré plameny plápolavě hořely.

-gijógo

b)馬は背中をゆらゆらゆすぶった。将 1 0 0

Uma wa senaka wo jurajura jusubutta.

Kůň trochu pohnul zády.

87) JOROJORO 『よろよろ』 (1x)

-gijógo

-příslowečné určení

a)子がもう足を雪から抜けなくなってよろよろたおれた。水 3 0

Ko ga mó aši wo juki kara nukenaku natte jorojoro taoreta.

Dítě nemohlo vytáhnout nohy ze sněhu, a tak se potácivě svalilo.

88) WAKUWAKU 『わくわく』 (2x)

-gidžógo

-přísidek

a)小十郎はこのころはもううれしくてわくわくしている。山 7 0

Kodžúró wa kono koro wa mó urešikute wakuwaku šiteiru.

V té době již byl Kodžúró šťastný a nemohl se toho dočkat.

-gitaigo

-příslowečné určení

b)空からは青いびかりが波になってわくわくとふって 水 2 5

Sora kara wa aoi bikari ga nami ni natte wakuwakuto futte

Z oblohy se snášelo stále více a více vlnek tvořených modrým světlem.

B) CVCVCVCVQ

Onomatopoické slovo odvozené od onomatopoického slova s tvarem CVCVCVCV přidáním koncového rázu. Popisuje děj (popř. akci), která se odehrávala po určitou dobu, ale pak náhle ustala. Se slovesem spojen partikulí „to“.

1) BURUBURUTTO 『ぶるぶるっと』 (1x)

-gijógo

-přísudek

a) 犬は・・・からだをぶるぶるっとして毛をたてて水をふるい落した。山62

Inu wa...karada wo buruburutto šite ke wo tatete mizu wo furui otošita.

Pes se otřepal. (Mírně zatřásl tělem, postavily se mu chlupy a střepal ze sebe vodu.)

C) CVCVQCVCVQ

Ráz vložený mezi základní móry naznačuje, že činnost, která se odehrávala po delší dobu, byla v jistých intervalech přerušována. Se svým členem řídicím spojeny partikulí „to“.

1) KAČKKAČČTTO 『カチツカチツ』 (1x)

-giongo

-příslovečné určení

a) 時計は・・・カチツカチツと正しく時を刻んでゆくのでした。銀175

Tokei wa kačkkaččitto tadašiku toki wo kizande juku no dešita.

Hodiny za hlasitého tikání přesně odměřovaly čas.

2) KIRAKKIRRATTO 『きらっきらっ』 (2x)

-gitaigo

-příslovečné určení

a) 電信柱の碍子がきらっきらっつつづいて二つばかり光って 銀177

Denšibašira no gaiši ga kirakkiratto cuzuite futacu bakari hikatte

Dva izolátory telefonních sloupů chvilkově jiskřily.

b) 大きなさけやますがきらっきらっ和白く腹をひからせて 銀179

Ókina sake ja masu ga kirakkiratto široku hara wo hikaresete

Bílá břicha velkého lososa a pstruha se třpytila.

3) KURUKKURUTTO 『くるっくるっ』 (1x)

-gitaigo

-příslowečné určení

a)赤い目がくるっくるっとうごいたり、していた。銀 1 2 0

Akai mega kurukkurutto ugoitari, šiteita.

Červené oči se s přestávkami rozhlížely dokola.

D) CVCVNCVCVN

Ve srovnání se základním tvarem se u reduplikací naznačuje, že daný děj probíhal po určitou dobu.

Rozvíjí sloveso, se kterým jsou spojeny partikulí „, to“.

1) GOHONGOHOON 『ごほんごほん』 (1x)

-giseigo

-příslowečné určení

a)将軍は・・・ごほんごほんとせきをした。将 1 0 0

Šógun wa...gohongohonto seki wo šita.

Šógun hlasitě zakašlal.

5.2 MIJAZAWA KENDŽI A JEHO ONOMATOPOICKÁ SLOVA

Pro styl Mijazawy Kendžiho je typické použití několikanásobně reduplikovaných onomatopoických slov, použití onomatopoických slov s ustálenou formou, ale v naprosto neobvyklém někdy až šokujícím významu, a samozřejmě také tvorba vlastních slov. Tudíž se velmi často nenachází ani v nejobsáhlejších onomatopoických slovnících. Takže jsem při své práci vycházela jednak z pojednání, jež byla na téma Mijazawa Kendži napsána, a dále pak ze závěru diskuzí, které jsem nad touto problematikou vedla s mými japonskými známými.

5.2.1 Několikanásobně reduplikovaná onomatopoická slova

Reduplikace základního tvaru onomatopoických slov je pro Mijazawu Kendžiho velmi typická. Pokud dochází k vícenásobné reduplikaci, nejčastěji se jedná o trojnásobné opakování základního tvaru, nemálo je také slov reduplikovaných dokonce čtyřikrát.²⁸ V některých případech je onomatopoické slovo doplněno rázem. V tomto případě Mijazawa Kendži popisuje děj, který trval po dlouhou dobu a náhle ustal. Například ve scéně z povídky *Jodaka no hoši* (Hvězda nočního ptáka), kde se ptáček marně snaží splnit si svůj sen a doletět až ke hvězdám. Snaží se ze všech sil, ale síly mu bohužel dojdou.

それからキシキシキシキシッと高く高く叫びました。²⁹

Sore kara kišikišikišikišikišitto takakutakaku sakebimašita.

Poté začal vřískat vysokým a stále se zvyšujícím hlasem, který však náhle utichl. (Ptáček v umřel.)

Kromě významu, že daná činnost probíhala po delší časové období, slouží také k zdůraznění, či zintenzivnění významu, který samotné onomatopoické slovo nese.

CVCVCVCVCV

1)GATAGATAGATAGATA 『がたがたがたがた』 (3x)

-gijógo

-přísluvečné určení

V prvním případě reduplikace zde evokuje velkou intenzitu třesu koně, v ostatních pak pronikavý a dlouhotrvající zvuk koňských kopyt.

a)白馬はがたがたがたがた震えだした。将99

Širouma wa gatagatagatagata furuedašita.

²⁸ Tamori I., *Onomatope gion • gitaigo wo tanošimu*, Iwanami, 113s., ISBN 4-00-006824-5

²⁹ Mijazawa K., *Jodaka no hoši*, Kodanša, 18s., ISBN 4-06-148428-1

Bílý kůň se velmi třásl zimou.

-giongo

-příslowečné určení

b) 白馬は、ここで最後の力を出し、**がたがたがたがた**鳴りながら、風よりはやくかけだした。
将 8 9

Širouma wa, kokode saigo no čikara wo daši, gatagatagatagata narinagara, kaze jori hajaku kakedašita.

Bílý kůň posbíral všechnu svou zbývající sílu a začal cválat rychleji, než foukal vítr.

c) **がたがたがたがた**鳴りながら、馬は煙をつづけてふいた。将 9 9

Gatagatagatagata narinagara, uma wa kauri wo cudukete fuita.

Kůň během cválení vyfukoval z pusy kouř.

2) KUCUKUCUKUCU 『くつくつくつ』 (1x)

-gitaigo

-příslowečné určení

Reduplikace zde naznačuje, že se vaření daného jídla věnuje dostatek času, nikam se nespěchá a vše se řádně povaří.

a) 水をたして、あとはくつくつくつとにるんだ。水 2 3

Mizu wo tašite, ato wa kucukucukucuto nirunda.

Přidá se voda a pak se vše pomalu a dlouze vaří.

3) GURUGURUGURU 『ぐるぐるぐる』 (1x)

-gitaigo

-příslowečné určení

Reduplikace zde naznačuje, že se hvězdy stále (snad již od vzniku vesmíru), bez odpočinku otáčejí.

a) 星が・・・ぐるぐるぐるまわっているだろう。水 3 6

Hoši ga...guruguruguru mawatteiru daró.

Není-liž to tak, že se hvězdy stále otáčí.

4) GOTOGOTOGOTOGOTO 『ごとごとごとごと』 (3x)

-giongo

-příslowečné určení

Domnívám se, že v prvním případě giongo gotogotogotogoto plní podobnou úlohu jako hudba, které podbarvuje film. Nádherně dokresluje scénu, kdy Giovanni sedí ve vlaku a vlak s typickým kýváním jede stále vpřed. Ve druhé a třetí větě pak odkazuje na parní lokomotivu, která stále spolehlivě jede

vpřed.

a) 気がついてみると、さっきから、ごとごとごとと、ジョバンニの乗っている小さな列車が走り続けていたのです。銀 1 2 9

Ki ga cuitemiruto, sakki kara, gotogotogotogo, Džobanni no notteiru čísana rešša ga haširicuduketeita no dešita.

Naž jsem si toho stačil všimnout, tak vlak, ve kterém seděl Giovanni, už vyjel a dál pokračoval v cestě.

b) ごとごとごとと、その小さな綺麗な汽車は・・・走っていくのです。銀 1 3 3

Gotogotogotogo, sono čísana kireina kiša wa...hašite iku no dešita.

Malý krásný vlak jel plynule dál.

c) ごとごとごとと汽車はきらびやかな燐光の川の岸を進みました。銀 1 6 5

Gotogotogotogo kiša wa kirabijakana rinkó no kawa no kiši wo susumimašita.

Plynule jedoucí parní vlak přešel břeh přenádherně třpytící se řeky.

Vlak ještě zije a snazi se jet rychle

5) DONDONDONDON 『どんどんどんどん』 (2x)

-gitaigo

-přísluvečné určení

Reduplikací je zde naznačeno, že vlak jede rychle a stále více a více zrychluje.

a) だんどんどんどん汽車はおりてゆきました。銀 1 7 8

Dondondondon kiša wa orite jukimašita.

Vlak velmi rychle přijížděl dolů.

b) だんどんどんどん汽車は走ってゆきました。銀 1 7 8

Dondondondon kiša wa hašite jukimašita.

Vlak jel rychle a stále ještě zrychloval.

Jede rychle a ještě zrychluje

6) NONNONNONNONNONNON 『のんのんのんのんのん』 (2x)

-giongo

-přísluvečné určení

Reduplikace zde naznačuje, že stroje celou dobu bez přestání pracují.

a) 稲こき機械の六台もすえつけて、のんのんのんのんのんと、おそろしない音をたててやっている。象 7

Inekokikikai no rokudai mo suecukete, nonnonnonnonnonnonto, ósorošinai oto wo tatete jatteiru.

Bylo zde nainstalováno šest strojů na vymlacování rýže, které sice hlučně, ale nepřetržitě zpracovávaly rýži.

b) 稲こき機械が、六台もそろってまわってるから、のんのんのんふるうのだ。象 8

Inekokikikai ga, rokudai mo sorotte mawatteru kara, nonnonnonnon furuu no da.

Bylo to šest strojů na vymlacování rýže, které byly nepřetržitě v provozu.

7) SARASARASARA 『さらさらさら』 (2x)

-gitaigo

-příslowečné určení

V obou případech reduplikace nese výraz z důraznění. V prvním případě je to jednak zdůraznění pohybu samotného a pak také délky trvání. V druhém případě je pak větší důraz dán na samotnou rychlost pohybu.

a) すすきが・・・風にさらさらさら、ゆられてうごいて 銀 1 3 2

Susuki ga...kaze ni sarasarasara, jurarete ugoite

Ozdobnice šelestila ve větru.

b) 足元の雪は、さらさらさらさらうしろへ流れて 水 2 8

Ašimoto no juki wa, sarasarasarasara uširo he nagarete

Sníh, který jsem měl u nohou, se rychle valil dozadu.

8) ŠIKUŠIKUŠIKUŠIKU 『しくしくしくしく』 (1x)

-giongo

-příslowečné určení

Zde se jedná o zesílení významu. Zajímavostí je personifikace slona.

a) 象は・・・しくしくしくしく泣き出した。象 1 6

Zó wa...šikušikušikušiku nakidašita.

Slon začal popotahovat.

9) ČIRAČIRAČIRAČIRA 『ちらちらちらちら』 (1x)

-gitaigo

-přívlastek

Reduplikace zde nese význam jednak velkého množství hvězd, které se třpytily na obloze, pak také zdůrazňuje fakt, že hvězdy pronikavě zářily a pak uhasínaly.

a) そしてちらちらちらちら青い星のような光がそこら一面に見えた。山 7 6

Sošite čiračiračiračira aoi hoši no jóna hikari ga sokora ičimen ni mieta.

Myriády světél podobných modrým hvězdám rozestých po celé obloze se pronikavě třpytilo.

10)NIKONIKONIKONIKO 『ここにここにここ』 (1x)

-gijógo/gidžógo

-příslowečné určení

Zde reduplikace naznačuje, že časové období, po které se maminka usmívala, bylo dlouhé.

a)おっかさんが・・・僕の方を見て...ここにここにここわらったよ。銀168

Okkasan ga...boku no hó wo mite...nikonikonikoniko warattajo.

Maminka se podívala směrem ke mně a vesele se usmívala.

11)BATATABATABATA 『ばたばたばたばた』 (1x)

-gitaigo

-příslowečné určení

Několikanásobná reduplikace zde naznačuje, že se učitel Pó dlouho a velmi intenzivně ovíval vějířem.

a)ポー先生は・・・うちわをもって、ばたばたばたばたあおぎだす。将102

Pó Senci wa...učíwa wo motte, batabatabatabata aogidasu.

Učitel Pó vzal vějíř a rychle se s ním ovíval.

12)PAČIPAČIPAČI 『パチパチパチパチ』 (1x)

-gitaigo

-příslowečné určení

Několikanásobná reduplikace podpořená navíc zapsáním ve slabičné abecedě katakana zde naznačuje intenzitu a množství, jakým slona šlehalý větve.

a)まったくもみは、パチパチパチパチ歯に当たった。象10

Mattaku momi wa, pačipačipači ha ni atatta.

Větve borovic mě zase strašně moc mlátily do zubů.

13)KOSSORIKOSSORI 『こっそりこっそり』

-gijógo

-příslowečné určení

Zde se sice nejedná o několikanásobnou reduplikaci, ovšem jen samotná reduplikace gitaigo kossori je ojedinělá. Naznačuje Kodžúróvu snahu odplížit se z místa tak, aby ho nikdo nezaregistroval. Tato představa je ještě umocněna výskytem slovního spojení „oto wo tatenai jó ni“, která znamená totéž. A tak se v jedné větě opakuje stejný výraz třikrát.

a)小十郎は・・・音を立てないようにこっそりこっそりもどりはじめた。山67

Kodžúró wa...oto wo tatenai jó ni kossori kossori modorihadžimeta.

Kodžúró se, aniž by způsobil sebemenší zvuk, plíží pomalu pryč.

14)BATARIBATARI 『ばたりばたり』 (1x)

-gitaigo

-přísllovečné určení

Ve srovnání se základním tvarem naznačuje, že děj probíhal po delší dobu. Stroje se stále bez přestávky otáčely. Rychlost otáčení však není vysoká.

a) たくさんの輪転器がばたりばたりとまわって 銀 1 1 2

Takusan no rintenki ga bataribatarito mawatte

Mnoho tiskařských strojů se pravidelně otáčelo

5.2.2 Onomatopoická slova vzniklá z ustálených forem zaměněním hlásek

Mijazawa Kendži poměrně často tvořil nová onomatopoická slova tak, že změnil hlásku v již ustálené formě onomatopoického slova.

1) NIKANIKA 『にかにか』 (2x)

-gijógo/gidžógo

Gijógo *nikanika* nese podobný význam jako *gijógo nikoko*, tedy usmívat se. Rozdílem je, že v případě *nikoniko* se člověk usmívá a příliš o ničem nepřemýšlí, ale v *gitaigo nikanika* je zahrnuto určité očekávání. Co se týká intenzity, jsou oboje *gitaigo* rovnocenná.

-přísllovečné určení

a) 主人は・・・顔の少しでにかにか笑うのをそっと隠していた。山 6 9

Šudžin wa...kao no sukošide nikanika warau no wo sotto kakušiteita.

Manžel se trochu snažil zakrýt úsměv skrývající očekávání.

b) 小十郎はそれを押し頂くようににかにかしながら受け取った。山 7 0

Kodžúró wa sore wo ošitadaku jóni nikanika šinagara uketotta.

Kodžúró to s úsměvem skrývajícím očekávání slavnostně přijal.

2) BA? 『ばっ』 (1x)

-gijógo/gidžógo

-přísllovečné určení

Gitaigo ba? v této větě nese význam rychlé změny. *Ba?* v této větě nese význam podobný, jaký má *gitaigo pa?*. Když jsem se na rozdíl mezi těmito dvěma *giongo* ptala rodilých mluvčích, odpověděli mi,

že v případě *baʔ* cítí, že se daná změna udála rychleji, než v případě *paʔ*. Jedná se však jen o nepatrnou nuanci. Kromě významu rychlosti, domnívám se, nese *batto* i jistý význam síly, takže Jovanniho hrud' se neochladila jen trochu a dobrovolně, nýbrž se mu najednou vedral chlad do hrudi (srdce). Toto prudké ochlazení ještě zesiluje věta, která následuje. Onomatopoické slovo *kinto* popisuje stav, kdy se dotykem o příliš studené či spíš zmrzlé věci ozve cinknutí. Jovannimu tedy připadalo, že nejen jeho hrud' ochladne, ale dokonce i celé okolí se ponoří do mrazivého chladu.

a) ジョバンニは、ぱつと胸がつめたくなり、そこらじゅうきいんと鳴るように思いました
銀 1 2 0

Džobanni wa, batto mune ga cumetaku nari, sokoradžú kinto naru jóni omoimašita.

Giovannimu se vedral chlad do srdce a připadalo mu, že celé okolí musí prudce ochladnout.

3) PEKAPEKA 『ぺかぺか』 (2x)

-gitaigo

-příslowečné určení

Gitaigo *pekapeka* pochází jen z části z dílny Mijazawy Kendžiho. Vzniklo zaměněním samohlásky zavřené „i“ za polootevřenou „e“, tedy z gitaigo *pikapika*. Zatímco *pikapika* vyjadřuje jasné, krásné blyštění se, tak *pekapeka* už není tak oslnivé. Rozdíl je tedy v intenzitě, s jakou se daná věc blyští.

a) しばらく蛍のように、ぺかぺか消えたりともったりしている。銀 1 2 8

Šibaraku hotaru no jóni, pekapeka kietari tomottari šiteiru.

Stejně jako světlušky se stále ztrácely a zase objevovaly.

4) POKUPOKU 『ぽくぽく』 (1x)

-gijógo

-příslowečné určení

Také gitaigo *pokupoku* vzniklo zaměněním samohlásky. Tentokrát samohlásky otevřené „a“ za samohlásku zavřenou „u“, tedy z giongo *pakupaku*. Gitaigo *pakupaku* popisuje situaci, kdy člověk či zvíře otvírá ústa dokořán a bez ohledu na etiketu horlivě jí. Domnívám se, že v hovorové češtině by se tento upůsob konzumace dal označit slovesem „cpe se“. Naproti tomu Giovanni příliš ústa neotvíral a ani nejedl tak horlivě.³⁰

a) 私はぽくぽくそれをたべていました。銀 1 4 9

Wataši wa pokupoku sore wo tabeteimašita.

Jedl jsem to pomalu a spořádaně.

---

³⁰ Tamori I., Onomatope gion • gitaigo wo tanošimu, Iwanami, 116-7s., ISBN 4-00-006824-5

5) WAKWAKAWAKAWAKA 『わくわくわくわく』 (1x)

-gijógo

-příslowečné určení

Když jsem si přečetla pasáž s touto větou poprvé, domnívala jsem se, že popisuje situaci, kdy Giovanni byl až tak vzrušen, že se mu kvůli tomu začala třást kolena. Ke stejnému závěru došlo i nemalé množství mých japonských známých. Vysvětlení japonských lingvistů je však následující. Význam gitaigo *wakuwaku* sice popisuje stav, kdy se někdo z něčeho raduje, či se na něco velmi těší. Ovšem v tomto případě se nejedná o „pravé“ gitaigo *wakuwaku*, nýbrž došlo k záměně hlásek u gitaigo *gakugaku*.³¹ Gitaigo *gakugaku* vyjadřuje stav, kdy má někdo zesláblé nohy až tak, že se mu třesou. A právě v tomto smyslu je zde použito giongo *wakuwakuwakuwaku*.

a) ジョバンニはわくわくわくわく足がふるえました。 1 9 7

Džobanni wa wakuwakuwakuwaku aši ga furuemašita.

Giovanni už měl nohy tak zesláblé, že se mu třáslly.

5.2.3 Onomatopoická slova používaná v jiném významu, než je obvyklé

1) KORONKORON 『ころんころん』 (1x)

-giongo

-příslowečné určení

Giongo *koronkoron* se v původním významu používá k popisu zvuku, který vzniká, když se pomalu valí nějaký kulatý předmět, či k označení tichého zvuku hudebních nástrojů jako koto či piano. Domnívám se tedy, že také v této větě se jedná o tichý zvuk popisující pomalý a dlouhotrvající pohyb.

a) ころんころんと水のわくような音が聞こえてくるのでした。 銀 1 4 6

Koronkoronto mizu no waku jóna oto ga kikoete kuru no dešita.

Slyšel jsem, jak voda pomalu a tiše vyvěrá na povrch.

2) ŠINŠIN 『しんしん』 (1x)

-gijógo

-příslowečné určení způsobu

Gitaigo *šinšin* je v následující větě použito v přeneseném významu. Ve svém původním významu se používá k vyjádření situace, kdy se noc prohloubila, či stavu, kdy sněží a sněh zůstává ležet na zemi.

---

³¹ Kakei T., Tamori I., Onomatopia-giongo • gitaigo no rakuen, Keisó, 141 s., ISBN 4-326-15286-9

V tomto případě ale Mijazawa Kendži toto gitaigo používá k vyjádření nesmírné bolesti, kterou Giovanni prožíval.³²

a) ジョバンニは・・・ただ目がしんしんと痛んだ。銀 1 9 1

Džobanni wa...tada me ga šinšinto itanda.

Giovanni z toho jen strašně pálily oči.

3) BAŠABAŠA 『ばしゃばしゃ』 (1x)

-gitaigo

-přísluvečné určení

Giongo *bašabaša* je zde použito v přeneseném významu. Původní význam zachystuje zvuk způsobený plácáním něčím na vodní hladinu, kdy se pak kapičky vody rozstříkují do okolí. Např. když dítě skáče v louži, která zůstala na ulici po dešti. V tomto případě je však význam jiný. Domnívám se, že Mijazawa Kendži chtěl naznačit, že se najednou a rychle setmělo.

a) そこらはばしゃばしゃくらくなって 象 2 0

Sokora wa bašibaši kuraku natte

Najednou se tam hodně setmělo.

5.2.4 Onomatopická slova vytvořená Mijazawou Kendžim

1) GÍGÍFÚGÍGÍFÚ 『ギーギーフーギーギーフー』 (1x)

-giongo

-citace

Giongo *gígífúgígífú* patří do kategorie slov, které si Mijazawa Kendži vymyslel, aby lépe a zajímavěji popsal danou situaci. Je to slovo, které sice je napsáno v díle Mléčná dráha, takže tu zůstane navěky, ale kromě něj jej nikdo nepoužívá (v japonském jazyce označované jako *rindžionomatope*). Popisuje situaci, kdy kometa něco řekla, ale není podstatné co, proto zde Mijazawa Kenži používá jazyk komet, kterým čtenář nerozumí. Dokáže si pouze domyslet, jakým způsobem daná slova pronesla. Domnívám se, že ne rychle, protože v tom případě by byla zapsána jen jako „*gígífu*“.

a) それから彗星がギーギーフーギーギーフーっていったねえ。銀 1 8 1

Sore kara hókiboši ga gígífúgígífú tte itte kitané.

Kometa to pokometsky řekla a přiletěla.

---

³² Kakei T., Tamori I., Onomatopia-giongo • gitaigo no rakuen, Keisó, 141 s., ISBN 4-326-15286-9

2)GURARÁGÁ, GURARÁGÁ 『グララアガア、グララアガア』 (7x)

-giseigo

-citace

Pro zvukový projev slonů se Mijazawa Kendži rozhodl použít giseigo „gurarágá, gurarágá“. Nemyslím si, že by se jednalo o zvukový projev nějak citově zabarvený. A to z důvodu, že toto giseigo Mijazawa používá jak ve chvílích, kdy jsou v nesnázích, tak také ve chvílích, kdy se radují. Domnívám se, že se jedná o zvukový projev velmi pronikavý a dobře slyšitelný.

a) 「おう、でかけよう。グララアガア、グララアガア。」皆が一度に呼応する。象 1 8

„Ó, dekakejó. Gurarágá, gurarágá.“ Minna ga ičido ni kóó suru.

Vedoucí slon řekl „anó, vyrážíme. A všichni najednou to po něm zopakovali.“

b) ドーン、グララアガア、ドーン、グララアガア、ドーン、グララアガア、ところが弾丸は通らない。象 2 1

Dón, gurarágá, dón, gurarágá, dón, gurarágá, tokoro ga tama wa tóranai.

Střídavě bylo slyšet rány z pistole a nešťastné troubení slonů. Ale ani jednou kulka nezasáhla cíl.

3)GUWÁ GUWÁ GUWÁ GUWÁ 「グワア グワア グワア グワア」 (1x)

-giseigo

-příslopečné určení

Další onomatopoický výraz, který napodobuje sloní troubení. V porovnání s předcházejícím giongo vyjadřuje rychlejší a kratší troubení.

a) グワア グワア グワア グワア、花火みたいに野原の中へとび出した。象 1 8

Guwá guwá guwá guwá, hanabi mitai ni nohara no naka he tobidašita.

Rychle jako se střílí rachejtle, sloni troubíce vyběhli na pole.

4)GI? PA? FÚ 『ぎっ、ぱっ、ふう』 (1x)

-giseigo

-jednočlenná věta

Tato sekvence onomatopoických slov popisuje pohyb koně, který na povel šóguna přeskočil hliněnou zídku. V první dvě onomatopoická slova popisují těžké zvuky a zachycují vložení síly. Domnívám se, že se tedy jedná o dobu rozběhu před odrazem. „Fú“ pak zachycuje let nad zídku. Následující věta pak potvrzuje, že kůň danou zídku úspěšně překonal.

ぎっ、ぱっ、ふう。馬は土塀をはねこえた。将 9 7

Gi? , ba? , fú. Uma wa dobei wo hanekoeta.

Kůň se rozeběhl a než bys řekl švec, přeskočil hliněnou zídku.

5) KIKKITO 『きつき』 (1x)

-gitaigo

-příslowečné určení

Gitaigo *kikkito* je zde použito ve významu pořádně. Nejedná se však o roztočení co nejrychlejší, ani ne příliš rychle, ale samozřejmě ne pomalu.

a) お前のガラスの水車きつきとまわせ。水 2 5

Omae no garasu no suiša kikkito mawase.

Koukej pořádně roztočit ten tvůj vodní mlýn.

6) GÓTO 『ごう』 (1x)

-giongo

-příslowečné určení

Běžně se používá tvar onomatopoického slova doplněné rázem, tedy *góto*. Vyjadřuje tak, že daný pronikavý zvuk trval po nějakou dobu a pak ustal. V případě této scény zvuk vodopádu neustává, voda dál a dál padá z výšky do údolí, proto Mizajawa Kendži zvolil tvar, který se ve slovníkách nevyskytuje. A díky tomu se mu nádherně povedlo zachytit kontinuitu zvuku padající masy vody.

a) 川が・・・滝になってしげみの中をごうと落ちてくる。山 6 0

Kawa ga...taki ni natte...šigemi no naka wo góto očite kuru.

Přijde vodopád a všechna voda s hučením najednou padá dolů do houští.

7) ŠÚŠU 『しゅうしゅ』 (1x)

-giongo

-příslowečné určení

Podle japonských mluvčích tento výraz znamená, aby energicky postříkal danou věc. Jedná se o stříkání stejného stylu, jaký produkují sprej či lak na vlasy. Prodloužení zadní, zavřené samohlásky „u“ pak naznačuje delší dobu trvání.

a) お前のランプのアルコール、しゅうしゅと噴かせ。2 5

Omae no ranpu no arukohoru, šúšuto fukase.

Koukej to pořádně postříkat.

8) PIŠA 『びしゃ』 (1x)

-giongo

- příslowečného určení

Pišato je giongo, které nevyjadřuje ani příliš velkou ránu, v tom případě by bylo ve větě použito giongo např. *dokán*, ale ani ránu malou, těžko slyšitelnou. Jedná se však o zvuk, který způsobil jev, jenž byl rychlý a trval krátkou dobu.

a) **ぴしや** というように鉄砲の音が小十郎に聞こえた。山 7 6

Pišatou jóni teppó no oto ga Kodžúró ni kikoeta.

Podle rány, kterou slyšel, to Kodžúróovi připadalo jako rána z pistole.

9) 『ひゅ うひゅ う』 (15x)

-giongo

-vsuvka

V dílech MijazawyKendžiho se velmi často objevuje vítr. Má nejen důležitou roli v dění přírodě, ale bývá také personifikován a pak přímo vstupuje do děje. Je tomu tak také v povíce Suisenzuki no jokka, kde vítr navazuje rozhovor se sněžným princem. Celý tento rozhovor je protkán nejrůznějšími formami giongo se základem hju, které vyjadřuje zvuk způsobený pohybem větru. V rozhovoru se vyskytují nejrůznější obměny tohoto základu. Dochází k prodloužení koncové samohlásky „u“ a reduplikacím. V průběhu povídky se onomatopoický výraz prodlužuje, takže se domnívám, že vítr postupně sílí. V tomto konkrétním případě se jedná o vítr, který nepřináší osvěžující pocity, spíše věští něco nedobrého.

a) 「ひゅ うひゅ うひゅ う、ひゅひゅ う、降らすんだよ、飛ばすんだよ、なにをぐずぐずしているの。」水 2 8

Hjúhjúhjú, hjuhjú, furasundajo, tobasundajo, nani wo guzuguzu šiteiru no.

Vítr se pohyboval a řekl: „ zasněž, zasněž, co si to tam povídáš po fousy?“

10) RIN 『りん』 (2x)

-gijógo

-příslopečné určení

Toto onomatopoické slovo v sobě nese význam jistého napětí a strnulosti.

a) 将軍は・・・いつでも**りん**と胸をはり、目を開いておりました。将 1 0 4

Šógun wa...icudemo rinto mune wo hari, me wo aiteiteorimašita.

Šógun vždy stojí řádně vypnut a pozorně se dívá.

b) ジョバンニは・・・とうとう**りん**と動かないようになり、こい鋼製のそらの野原に立ちました。銀 1 2 8

Džobanni wa...tótó rinto ugokanai jóni nari, koi kósei no sora no nohara ni tačimašita.

Giovanni se nakonec úplně přestal pohybovat a stál na tmavé a studené nebeské pláni.

11) BURURURUFÚ 『ぶるるるふう』 (1x)

-giseigo

-přívlastek

a) もうあっちからもこっちからも、**ぶるるるふう** というような、馬の仲間の声がある。将9
8

Mó aččikaramo koččikaramo, burururufúto iu jóna uma no nakama no koe ga suru.

Ze všech stran se ozývalo řehtání koňských kamarádů.

6 Závěr:

Japonská onomatopoická slova jsou většinou lingvistů přiřazována jako speciální skupina k adverbium, některými lingvisty jsou pak vyčleňována jako skupina samostatná. Jedná se o slova, která mají své charakteristické znaky. Jsou jimi především expresivní a imitativní charakter a také fakt, že jejich význam je utvářen pomocí zvukového symbolismu, který nesou jednotlivé hlásky, či skupiny hlásek. Základními kategoriemi jsou *giongo*, jež napodobuje zvuky slyšitelné v přírodě prostřednictvím lidského hlasu, a *gitaigo*, které vzniká jako zvukové dokreslení určitých stavů, pohybů, vlastností živých organismů i neživých věcí, které člověk vnímá všemi smysly kromě sluchu. Onomatopoická slova obou dvou těchto kategorií vykazují z morfologického hlediska stejné vlastnosti. Typické jsou pro ně prvky ráz, afix *ri*, nosovka *n*, či prodloužení samohlásky, nebo reduplikace základního tvaru onomatopoického slova. Také z pohledu syntaktického mají obě skupiny stejnou charakteristiku. Onomatopoická slova obou dvou skupin se mohou vyskytovat v roli téměř všech větných členů.

Výše zmíněné charakteristiky potvrzuje také excerpt z prozaických děl Mijazawy Kendžiho. Jako jeden ze dvou hlavních cílů své práce jsem si stanovila analýzu onomatopoických slov vyskytujících se v prozaických dílech tohoto spisovatele. Když jsem ze sbírky *Mléčná dráha* vy excerpovala všechna onomatopoická slova, došla jsem k celkovému číslu 567, z čehož 232 se neopakovalo vícekrát. To je v poměru k rozsahu dané sbírky - 199 stran - číslo velmi vysoké. Ve sbírce se nejčastěji opakovala následující onomatopoická slova: *sukkari* (39x), *bonjari* (34x), *zú?* (22x), *dži?* (20x), *čira?* (15x). Zajímavé je, že naopak 147 onomatopoických slov se v textu vyskytlo pouze jednou, což ukazuje na velkou rozmanitost použitých onomatopoických slov. Když jsem excerpt onomatopoických slov rozdělila do jednotlivých kategorií podle tvarosloví, zjistila jsem, že převládají onomatopoická slova s dvoumórovým základem. Stejně jako obecně v japonském jazyce, tak také v díle Mijazawy Kendžiho nejvíce zvukomalebných a „malebných“ slov spadalo do kategorie reduplikovaná onomatopoická slova se vzorcem CVCVCVCV. Následovaly kategorie se vzorcem CVQCVri a CVCVQ.

Pokud daný excerpt vyhodnotím ze syntaktického hlediska, tak téměř osmdesát dva procent onomatopoických slov se ve větě vyskytuje jako příslovečné určení, necelých deset procent jako přísudek a těsně pod sedm procent onomatopoických slov vystupovalo ve větách v roli přívlastku. Onomatopoická slova ve funkci předmětu a podmětu se vyskytla pouze ve 4 resp. 1 případě a nepřesáhla tak ani hranici jednoho procenta. Pět onomatopoických slov bylo do věty vloženo jako citace. Jednalo se sice o onomatopoická slova ne zcela obvyklého morfologického tvaru, ale v porovnání s onomatopoickými slovy, jež vytvořil Mijazawa Kendži, je možno je považovat za slova obvyklá. Proto si myslím, že v těchto případech nešlo autorovi příliš o vysvětlení smyslu, který daná slova nesou, jako spíše o jejich zdůraznění v textu. Z této statistiky je patrné, že onomatopoická slova se sice opravdu mohou vyskytovat téměř ve všech větných členech, ale v drtivé většině plní funkci

přísluvečného určení. Domnívám se, že právě proto je většina lingvistů řadí do kategorie japonských adverbii.

Při analýze excerptů ze sémantického hlediska je až zarážející, v jakém poměru se v textu vyskytují skupiny *giongo* a *gitaigo*. Zatímco *giongo* se vyskytlo pouze v necelých sedmdesáti případech, což znamená dvanáct procent, *gitaigo* se v textu objevilo v téměř pěti stech případech a tedy osmaosmdesáti procentech. Pokud bychom použili dělení, s kterým poprvé vystoupil v sedmdesátých letech minulého století japonský lingvista Kindaiči, byl by poměr následující. *Gijógo* čtyřicet jedna procent, *gitaigo* čtyřicet procent, *giongo* osm procent, *gidžógo* šest procent, *giseigo* čtyři procenta. Z důvodu nesmírně těžkého a nejednoznačného zařazení jednotlivých onomatopoických slov do kategorií jsem se rozhodla zařadit šest onomatopoických slov do kategorie „*gijógo/gidžógo*“, tedy na pomezí obou zmíněných skupin, protože snad jen sám autor by mohl odpovědět na otázku, co pro něj v dané scéně bylo důležitější. Do jisté míry záleží na pochopení dané situace čtenářem, zda mu připadá, že Mijazawa Kendži popisoval niterné stavy hrdiny, potom by dané onomatopoické slovo patřilo do kategorie *gidžógo*, nebo zda pouze popisoval vnější stav daného člověka. Nebo váhá, jestli u daného výrazu je důležitější zvukový vjem či stav. Přesto se domnívám, že výše zmíněná statistika vypovídá o tom, jakou váhu Mijazawa Kendži připisoval brilantnímu popisu jednotlivých situací. Ať již se jednalo o popis činnosti, kterou daný hrdina vykonával, či popis přírody.

Mijazawa si velmi potrpěl na detailní popis jednotlivých pasáží. Proto také používal velké množství synonymních slov, jejichž nuance je minimální, aby vyjádřil i ty nejmenší podrobnosti. Mnohokrát však zřejmě nebyl spokojen s paletou onomatopoických slov, která mu japonská slovní zásoba nabízela. Z toho důvodu se nezdálo uchýlovat k tvorbě svých vlastních slov, která měla ještě daleko přesněji danou situaci vystihnout. Onomatopoická slova z jeho dílny vznikla buď vytvořením úplně nových slov, nebo záměnou určitých hlásek v onomatopoickém slovu s ustálenou formou. Tato nová slova pak umožnila autorovi zachytit i nejmenší detaily a nuance mezi jednotlivými scénami. Ale jsou to právě tato slova, která někdy i rodilému japonskému mluvčímu, natož pak cizinci, zamotají hlavu natolik, že si není jist tím, co Mijazawa Kendži chtěl daným výrazem říci. Ale možná právě tato obestřenost tajemstvím je to, co mnohé čtenáře na dílech Mijazawy Kendžiho přitahuje. K určitému zahalení do roušky tajemství přispívá také používání sice ustálených forem zvukomalebných a „malebných“ slov, ale v naprosto novém, někdy až šokujícím, spojení. Také v těchto případech velmi záleží na čtenářově fantazi, jak daný výraz pochopí a jak si danou scénu představí. Čtveřici kategorií onomatopoických slov, jež jsou typická pro Mijazawu Kendžiho typická, ještě doplňuje kategorie několikanásobně reduplikovaných výrazů. Ty slouží především k zesílení významu, který samotný základ zvukomalebného či „malebného“ slova nese, či k naznačení, že daná činnost, popř. děj trval po delší časový úsek.

Díla Mijazawy Kendžiho jsou protkaná onomatopoickými výrazy, které tak tvoří jeden z hlavních pilířů jeho díla. Troufám si tvrdit, že v jeho díle hrají tak důležitou roli, že kdyby je snad

někdo chtěl vypustit, tak se mu to nemůže podařit, protože by tím celý do detailu promyšlený a pečlivě vystavený svět hrdinů zničil. Právě zásluhou onomatopoických slov a hlubokých příměrů si čtenář dokáže daleko lépe v knize popisovaný děj představit. A to až do takové míry, že je schopen jej před sebou vidět, jako by se díval na film. Onomatopoická slova tedy hrají v díle Mijazawy Kendžiho nezastupitelnou roli a myslím si, že je to právě použití onomatopoických slov, které tvoří jeho díla jedinečnými.

7 Zdroje:

Knížní monografie:

- 1) Čermák F., Jazyk a jazykověda, Karolinum, 341s., ISBN 80-246-0154-0
- 2) Hamano Š., The Sound-Symbolic System of Japanese, Kurošio, 262 s., ISBN 1-5786-144-5
- 3) Havránek B., Jedlička A., Česká mluvnice, Státní pedagogické nakladatelství, 568s., ISBN 14-556-81
- 4) Hida J., Asada H., Gendai fukuši jóhó džiten (Použití současných adverbí), Tókjó, 640 s., ISBN 4-490-10365-4
- 5) Kadooka K., Nihongo onomatope goi ni okeru keitai • oninteki taikesei ni cuite (O morfologickém a fonemickém systému japonských onomatopoií), Kurošio, 276s., ISBN 978-4-87424-386-2
- 6) Kakei T., Tamori I., Onomatopia-giongo • gitaigo no rakuen (Onomatopiea- hrátky s giongo a gitaigo), Keisó, 244 s., ISBN 4-326-15286-9
- 7) Makino S., Cucui M., A Dictionary of basic Japanese grammar, The Japan Times, 50-56 s., ISBN 4-7890-0454-6
- 8) Mijazawa K., Jodaka no hoši (Hvězda nočního ptáčka), Kodanša, 164s., ISBN 4-06-148428-1
- 9) Mijazawa K., Ginga tecudó no joru (Mléčná dráha), Kodanša, 205 s., ISBN 4-06-147173-2
- 10) Novák M., Gramatika japonštiny I., Státní pedagogické nakladatelství, str 32. ISBN 1011-O365
- 11) Ono M., Nihongo onomatope džiten (Slovník japonských onomatopoeických slov), Šógakukan, 701 s., ISBN 978-4-09-504174-2
- 12) Tamori I., Onomatope gion • gitaigo wo tanošimu (Zábava s onomatopoeickými slovy – giongo a gitaigo), Iwanami, 178s., ISBN 4-00-006824-5
- 13) Tamori I., Schourup L., Onomatope (Keitai to imi) (Onomatopie (Tvar a význam), Kurošio, 228 s., ISBN 4-87424-170-0
- 14) Watanabe M., O podstatě japonského jazyka, Karolinum, 228 s., ISBN 978-80-246-0058-1

Odborné články a oficiální dokumenty:

- 1) Masako U. Fidler, Univerzálnost zvukového symbolizmu Bohumila Hrabala, [online], dostupné na: <http://www.ucl.cas.cz/edicee/data/sborniky/kongres/tretiI/22.pdf>

Disertační práce:

- 1) Mikami Kjóko, Nihongo onomatope to sono kjóiku (Japonská onomatopoická slova a jejich vyučování), Waseda daigaku daigakuin nihongo kenkjúka, 2007
- 2) Winkelhöferová, Z., Onomatopoeie a quasi-onomatopoeie v současné japonštině, Karlova univerzita, japanologie, 1985